

DR. BRUNO HARTMAN IN NJEGOV PRISPEVEK K RAZVOJU SLOVENSKEGA KNJIŽNIČARSTVA

Dr. Bruno Hartman and His Contribution to the Development of Slovenian Librarianship

Irena Sapač

Oddano: 23. 2. 2012 – Sprejeto: 30. 3. 2012

1.02 Pregledni znanstveni članek

1.02 Review article

UDK 02(497.4)"1965/1989"

929 Hartman B.

Izvleček

V članku je prikazan prispevek dr. Bruna Hartmana k razvoju slovenskega knjižničarstva. Raziskoval je in objavljaj prispevke s področja zgodovine, organiziranosti in gradnje knjižnic. Zanimali sta ga zakonodaja knjižnic in informacijska tehnologija. Sprva se je posvetil organizaciji študijskih, ljudskih, šolskih in strokovnih knjižnic, kasneje univerzitetnih. Bil je pobudnik združitve ljudskih knjižnic v Mariboru, ustanovitve Skupnosti študijskih knjižnic Slovenije, integracije študijske knjižnice Maribor v Univerzo v Mariboru in preimenovanja v Univerzitetno knjižnico Maribor. Uresničil je vizijo gradnje nove knjižnične stavbe in uvedbe informacijske tehnologije. Pripravljaj študijske programe na Oddelku za bibliotekarstvo in predaval študentom bibliotekarstva. Aktivno je sodeloval v Društvu bibliotekarjev Slovenije in bibliotekarskih organizacijah v tujini. Bil je urednik revije Knjižnica.

Ključne besede: bibliotekarstvo, bibliotekarji, Slovenija, Bruno Hartman, razvoj

Abstract

The article describes Dr. Bruno Hartmans contribution to the development of Slovenian librarianship and his impact on the profession. He researched library history, organization and building and published many articles. He was interested in library legislation and information technology. First he devoted his work to the organization

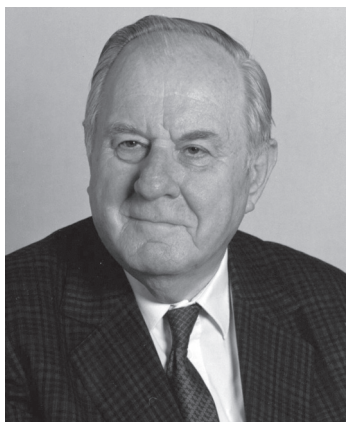

of study, public, school and special libraries, and later to university libraries, too. He was the initiator of the merging of public libraries in Maribor, the establishment of the Association of the Slovenian Study libraries, the integration of the Study library into the University of Maribor and its renaming into the University of Maribor Library. He realized his vision of the new library building and of the introduction of information technology. He designed study programmes at the Department of Librarianship and Information Studies in Ljubljana and lectured the students of librarianship. He cooperated actively in the Slovenian Library Association and in foreign professional associations. He was an editor of the journal *Knjižnica*.

Keywords: *librarians, Slovenia, Bruno Hartman, development, librarianship*

1 Uvod

30. oktobra 2011 je v Mariboru umrl dr. Bruno Hartman in prav je, da obudimo spomin na njegov prispevek k razvoju slovenskega knjižničarstva.

Slika 1: Dr. Bruno Hartman

Dr. Bruno Hartman se je rodil 29. septembra 1924 v Celju. Na Univerzi v Ljubljani je študiral slavistiko, francoščino in primerjalno književnost. Po uspešno končanem študiju leta 1951 se je zaposlil na učiteljsku in gimnaziji v Murski Soboti, nato je poučeval na Mariborskem učiteljsku. Od leta 1957 je deloval v Drami SNG Ljubljana kot lektor in dramaturg, nato kot lektor v Drami SNG Maribor. Od leta 1962 do 1965 je bil upravnik in umetniški vodja Slovenskega ljudskega gledališča v Celju. Od leta 1965 do svoje upokojitve v letu 1989 je nadvse uspešno vodil Študijsko knjižnico v Mariboru in Univerzitetno knjižnico Maribor. Leta 1976 je bil promoviran za doktorja znanosti z

disertacijo Slovenska dramatika o Celjskih grofih z vidika nacionalnega, socialnega in estetskega na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Leta 1979 je bil imenovan za bibliotekar-skega svetovalca. Filozofska fakulteta mu je podelila leta 1979 naziv docent, leta 1984 naziv izredni profesor in leta 1989 redni profesor za področje literarnozgodovinskih znanosti.

2 Obdobje od 1965 do 1970:

organizacija Študijske knjižnice, preureditev prostorov v stari stavbi, zbirka mikrofilmov, občinska matična knjižnica, predsedovanje Skupnosti Študijskih knjižnic Slovenije, Visokošolska in študijska knjižnica

Dr. Bruno Hartman je bil imenovan za ravnatelja Študijske knjižnice Maribor 1. 9. 1965. Takrat je bilo v knjižnici zaposlenih 30 delavcev. Dr. Stanislav Kos, ki je opravljal delo vršilca dolžnosti ravnatelja Študijske knjižnice do prihoda dr. Hartmana, se je vrnil na delovno mesto vodje oddelka za bibliografijo in domoznansko dokumentacijo, kjer sta mu pomagala upokojenca prof. dr. Ivan Dornik in višji kustos prof. Bogo Teply. Dr. Hartman je imenoval dr. Kosa za strokovnega svetovalca v knjižnici. Dr. Dornik je po prihodu dr. Hartmana nadaljeval z izčrpavanjem starejših slovenskih periodik, prof. Teply pa je nadaljeval z izčrpavanjem Marburger Zeitung. Uredil je tudi katalog z življenjepisnimi podatki oseb, pomembnih za področje slovenske Štajerske. Po prihodu dr. Hartmana je rokopisni oddelek vodil nekdanji ravnatelj Študijske knjižnice prof. Janko Glazer. Oddelek posebnih zbirk je takrat vodila knjižničarka Ivanka Baran, ki je nabavljala in obdelovala zemljevide, atlase, glasbeno gradivo, razglednice in drobne tiske. Nabavni oddelek je takrat vodil bibliotekar prof. Franc Pušnik, oddelek za katalogizacijo pa prof. Breda Filo. Vodja tajništva je bil Dušan Špindler. Leta 1965 je bilo v čitalnicah vpisanih 1.314 članov, ki so si izposodili 23.300 knjižničnih enot. V izposojevalnici je bilo vpisanih 2.465 članov, ki so si izposodili 13.800 knjižničnih enot. V tem času je knjižnica pripravila šest razstav, med katerimi je bila najboljšežnejša 700-letnica Dantejevega rojstva. Knjižnica je takrat posvečala posebno skrb medknjižnični izposoji in zamenjavi publikacij. Knjige je zamenjevala zlasti z Univerzitetno knjižnico v Pragi in Slovansko knjižnico v Pragi.

Poleg organizacije dela v Študijski knjižnici se je dr. Hartman posvetil matični dejavnosti. Okrajnim organom je poslal priporočilo za ustanovitev matičnih knjižnic na njihovem območju. S sodelavci se je udeleževal sej svetov za kulturo v občinah Maribor-Center, Maribor-Tezno, Ormož, Ljutomer, Murska Sobota, Radgona, Ptuj, Slovenj Gradec in Slovenska Bistrica. Obiskal je knjižnice v Lenartu, Radgoni, Radencih, Murski Soboti, Lendavi, Ljutomeru, Ormožu, Dravogradu, Radljah in Slovenj Gradcu ter

se seznanil z njihovo organizacijo in financiranjem. S sodelavci je organiziral seminarje za ljudske, šolske in društvene knjižnice. Za ravnatelje osnovnih in srednjih šol je s sodelavci pripravil predavanja o urejanju šolskih knjižnic. V Študijski knjižnici so pričeli sestavljati mariborski centralni katalog strokovnih knjižnic in organizirati predavanja za knjižničarje v knjižnicah Pokrajinskega muzeja, Pokrajinskega arhiva, Muzeja NOB, Okrajnega sodišča, Gostinske zbornice, Metalne, TAM, Elektrokovine, Hidromontaže, Tobi, Tehnogradenj, Tovarne železniških vozil, Tovarne umetnih brusov in Marlesa.

V letu 1966 se je delo Študijske knjižnice v Mariboru odvijalo v znamenju gospodarske reforme, zato je bila posebna skrb posvečena ureditvi računovodskega poslovanja in racionalizaciji dela. Študijska knjižnica je začela uresničevati svoj program, po katerem naj bi se z mikrofilmi izpopolnile tiste vrzeli, ki jih je knjižnica imela zlasti v fondu časopisov in časnikov. Občutno se je povečala zbirka mikrofilmov. Štajerska deželna vlada v Gradcu je knjižnici podarila mikrofilme treh letnikov časnika *Correspondent für Untersteiermark (1863-1865)*. Knjižnica je pridobila tudi posnetke manjkajočih števil Slovenskega gospodarja in več letnikov *Domovine*. Prav tako so bili izdelani sezname gradiva, ki bi ga bilo treba izmenjati s Pokrajinskim arhivom Maribor, da bi bile zbirke enotnejše in shranjene na ustreznem mestu. Da bi izpopolnila vrzeli v knjižničnem fondu, se je knjižnica povezala s Trubarjevim antikvariatom v Ljubljani. Oživila je zamenjavo publikacij z različnimi institucijami po svetu ter utrdila zameno Časopisa za zgodovino in narodopisje s petnajstimi institucijami. Pripravila je osem razstav, izmed katerih je štiri pripravil dr. Hartman, in sicer razstavo Cvetko Golar, Tuji revijalni tisk v mariborski Študijski knjižnici, Slovenski knjižni jezik in Slovenski listi za otroke. Ob razstavah je pripravil tudi obsežne referate.

Že kmalu po prihodu v knjižnico je dr. Hartman ugotovil, da knjižnična stavba ne zadošča več za naraščajoče potrebe prirasta gradiva in obiska. Zato se je s sodelavci lotil adaptacije prostorov stare stavbe. Skladiščni prostor so po načrtih inženirja Jožeta Požauka povečali tako, da so v obstoječe sobe z visokimi stropi vgradili vmesne stropne nosilne traverze, porušili nekaj vmesnih sten, namestili kovinske stopnice in nova okna ter uredili električno napeljavo. Časopisno čitalnico so preselili iz pritličnih prostorov v prvo nadstropje in ob njej uredili malo čitalnico za zahtevnejše uporabnike.

V letu 1967 so v knjižnici sprejeli vrsto samoupravnih aktov, ki so precizirali organizacijo dela. Preuredili so čitalniške prostore, tako da je bilo v knjižnici uporabnikom na voljo skupaj 100 mest. Z razširjenim skladiščnim prostorom pa je bilo mogoče ustrezno uskladiščiti tudi stare knjižnične fonde.

Vodja nabavnega oddelka bibliotekar Franc Pušnik je skupaj z ravnateljem vodil nabavno politiko knjižnice, pri izboru pa je bila v pomoč komisija za nabavljanje literature.

V oddelku za katalogizacijo in klasifikacijo so na pobudo dr. Hartmana temeljito pričeli novi pravilnik in ob koncu leta uvedli katalogizacijo po novih pravilih. Tega leta je bilo pripravljenih šest razstav, ki so bile postavljene v razstavišču. Razstava Delež šolnikov iz Maribora in njegovega zaledja v slovenski pedagogiki, ki sta jo pripravila Janko Glazer in dr. Hartman, je bila postavljena v Domu družbenih organizacij. Dr. Hartman je pripravil tudi razstavo Dramatično društvo v Mariboru v času od 1909 do 1914.

Prvega junija 1967 je Skupščina občine Maribor imenovala Študijsko knjižnico za občinsko matično knjižnico. Za opravljanje nalog matične službe je ravnatelj dr. Hartman zaposlil prof. Zlato Kert. Matična služba se je najprej posvetila ljudskim knjižnicam in želela ugotoviti, v kakšnih razmerah delajo. O ljudskih knjižnicah je razpravljala komisija za matično službo, v kateri so bili ravnatelj dr. Bruno Hartman, referentka za matično službo Zlata Kert, bibliotekarka Breda Filo, upravnica Delavske knjižnice Milena Hribernik, knjižničarka v Mestni knjižnici Milena Podbevšek, vodja Ljudske knjižnice DPD Svoboda Pekre Jožko Škilan in bibliotekar na Višji tehniški šoli v Mariboru Franček Majcen. Zbrani podatki so pokazali, da so nesamostojne Ljudske knjižnice v zelo slabem položaju. O stanju Ljudskih knjižnic je komisija seznanila Svet za kulturo in prosveto pri Skupščini občine Maribor, ki je sklenila, da imajo pri financiranju kulturnih dejavnosti Ljudske knjižnice prioriteto. Po sklepu komisije je matična služba razdelila odobrena finančna sredstva posameznim knjižnicam, vendar tako, da so Ljudske knjižnice izbrale knjige, plačala pa jih je matična služba v Študijski knjižnici. Prispevek je dobilo 26 Ljudskih knjižnic, ki so na podlagi priporočilnih seznamov izbrale knjige in jih prevzele v knjigarni Založbe Obzorja v Mariboru. Ljudske knjižnice z redkimi izjemami niso imele urejenih katalogov. Za vse knjižnice je Študijska knjižnica kupila priročnik Abecedni imenski katalog. Obvestila jih je tudi o tem, da bo NUK tiskala kataložne listke za vse slovenske tiske. Študijska knjižnica je kot matična knjižnica sklicala več sestankov s knjižničarji strokovnih knjižnic, ki jih je bilo takrat na mariborskem področju 50. Na sestankih so se dogovorili o sodelovanju s Študijsko knjižnico v Mariboru in Centralno tehniško knjižnico v Ljubljani ter o navodilih za registracijo. Matična služba v Študijski knjižnici je zbrala tudi podatke o 33-ih srednješolskih in 51-ih osnovnošolskih knjižnicah. Raziskava je pokazala, da imajo skoraj vse šole knjižnice, v katerih velik problem predstavlja strokovna ureditev knjižnic in izbor knjig.

Knjižnica je leta 1968 uvedla veliko tehničnih pripomočkov, med njimi telefonsko centralo, kopirni aparat ter pripomočke za tehnično opremo knjig, s katerimi je olajšala delo uporabnikom in osebju knjižnice. Opravljena so bila tudi dela na stavbi, urejeno je bilo dvorišče, dvoriščna fasada in dohod v stavbo. Posebna skrb je bila namenja strokovnemu izpopolnjevanju delavcev. Nekateri so diplomirali, opravili strokovne

izpite, opravili tečaje in prakso v NUK, študirali tuje jezike in bili na študijskih potovanjih v tujini. Dr. Hartman je bil deset dni v Veliki Britaniji, kjer se je seznanil s tamkajšnjo organizacijo knjižnic ter spoznanja prenesel v delo Študijske knjižnice. Tistega leta je bilo postavljenih devet razstav. Avtor razstave 500-letnica Gutenbergove smrti 1468-1968, razstave Ex libris Sloveniae in razstave 100-letnica prvega slovenskega tabora je bil dr. Hartman. V Poročilu o delu Študijske knjižnice za leto 1968 je dr. Hartman zapisal: »Leta 1968 je poteklo deset let, odkar je dr. Ivan Dornik pričel z dokumentacijsko obdelavo časnikov v Študijski knjižnici in to leto je izdelal zadnje zapise, ker je 23. junija 1968 umrl.« Poleg zahtevnih nalog v knjižnici je bil dr. Hartman tudi član komisije Prešernovega sklada, ki je leta 1968 podelil pesniku, bibliotekarju in dolgoletnemu ravnatelju Študijske knjižnice v Mariboru Janku Glazerju Prešernovo nagrado za njegovo življenjsko delo.

Dobro je bilo sodelovanje z drugimi študijskimi knjižnicami. Te knjižnice so dobivale od mariborske Študijske knjižnice darove v dvojnicah. Ob tem sodelovanju se je v mariborski študijski knjižnici rodila pobuda za ustanovitev Skupnosti študijskih knjižnic Slovenije. Zborovanje slovenskih bibliotekarjev v Radovljici oktobra 1968 je to pobudo sprejelo. Skupnost je bila ustanovljena, vodstvo pa je bilo za prvi dve leti zaupano mariborski Študijski knjižnici.

Leta 1969 se je Razvojni načrt mreže ljudskih knjižnic, ki so ga izdelali v letu 1968 v Študijski knjižnici pod vodstvom dr. Hartmana, začel uresničevati. Načrt je predvideval postopno združitev mariborskih ljudskih knjižnic. Knjižnica je knjižničarjem šolskih knjižnic pomagala tudi s strokovnimi nasveti, vendar vidnih uspehov pri urejanju ni bilo, ker so se knjižničarji šolskih knjižnic neprestano menjavali in z delom v knjižnici le dopolnjevali učno obveznost šol. Kljub razmeroma bogati knjižnični zalogi šole niso imele sistemiziranih delovnih mest knjižničarjev.

Na problematiko šolskih knjižnic je dr. Hartman opozoril v članku z naslovom Prizadevanja za učiteljske in šolske knjižnice na slovenskem v reviji Knjižnica leta 1969. Z začetkom delovanja Skupnosti študijskih knjižnic je bibliotekarje in knjižničarje seznanil s člankom Ustanovitev Skupnosti študijskih knjižnic Slovenije v reviji Knjižnica leta 1969, v katerem je zapisal: »Ko govorimo o tipu študijske knjižnice na Slovenskem, običajno mislimo na Študijsko knjižnico v Mariboru. Iz domoznanske knjižnice, ki jo je zasnovalo leta 1903 ustanovljeno Zgodovinsko društvo, se je po prvi svetovni vojni s pritegnitvijo drugih fondov razvila v splošno znanstveno knjižnico s poudarkom na domoznanstvu. Druge slovenske študijske knjižnice so bile ustanovljene kasneje na sedežih teritorialnih enot, ki so nastale na okrajih« (Hartman, 1969, str. 52). Istega leta je v reviji Knjižnica objavil tudi članek Naše okno v svet, v katerem opisuje vtise s študijskega potovanja v Veliko Britanijo in izraža misli: »Kultura

in literatura majhnih narodov se le s težavo prebija v razvid velikih narodov. Težave moramo pomagati odpravljati tudi bibliotekarji. Kadarkoli pridemo v tuje velike knjižnice, se pozanimajmo, kako je z našo literaturo v njih. Vsak slovenski bibliotekar mora biti v tujih knjižnicah ambasador naše kulture. Poskrbeti mora, da bo prisotna tudi po svetu« (Hartman, 1969, str. 84).

Leta 1970 je dr. Hartman obiskal središče zahodnonemškega javnega knjižničarstva v Reutlingenu in se vrnil z novimi zamislimi za tehnične izboljšave v knjižnici. V knjižnici so nadaljevali z urejanjem razširjenih skladiščnih prostorov. 25.000 knjig so razvrstili po principu numerus currens. Druga pomembna opravljena naloga je bila preureditev katalogov. Nabavljen je bil novi razmnoževalni stroj, ki je pospešil izdelavo kataložnih listkov. Z novimi kataložnimi omaricami, ki so bile opremljene z mehanizmi za zaklepanje, je postal pregled nad katalogi jasnejši in priročnejši. Dr. Hartman je navezal stike z Avstrijsko nacionalno knjižnico na Dunaju, s katero so začeli intenzivno zamenjavo, dobre stike pa je vzpostavil tudi z Univerzitetno knjižnico v Torontu, Britansko knjižnico ter knjižnicama v Celovcu in Trstu. Knjižnica je sodelovala pri jubilejih ob 10-letnici ustanovitve visokošolskih zavodov v Mariboru in ob 20-letnici založbe Obzorja. V tem letu je knjižnica pripravila 9 razstav, ki si jih je ogledalo 22.000 ljudi. Dr. Hartman je v sodelovanju s prof. Jankom Glazerjem pripravil razstavo 175 let mariborskega tiskarstva in 25 let Večera, razstavo Dr. France Kidrič in razstavo Delež Koroške v slovenskem slovstvu. Na posvetovanju Srečanje treh dežel v Mogersdorfu v Avstriji pa je imel referat Slovenski bibliotekarji v dunajski Dvorni knjižnici.

26. januarja 1970 so Študijsko knjižnico v Mariboru obiskali podpredsednik Izvršnega sveta Republike Slovenije dr. Franc Hočevar, član Izvršnega sveta dr. Vladimir Bračič, republiški sekretar za kulturo in prosveto Slavko Bohanec, predstojnik Združenja visokošolskih zavodov ing. Josip Butinar in generalni tajnik združenja Janko Kuster. Z dr. Hartmanom in njegovimi sodelavci so se pogovarjali o vlogi knjižnice v visokošolskem sistemu in se odločili, da se knjižnica preimenuje v Visokošolsko in študijsko knjižnico Maribor. Novo ime je ustrezalo delovnemu področju, ki ga je knjižnica opravljala že dobro desetletje. Povezavo med Združenjem visokošolskih zavodov in knjižnico je utrdil 8. člen republiškega zakona o visokem šolstvu ter nova statuta združenja in knjižnice. V bibliotekarskem pogledu pa je preimenovanje pomenilo skupno obravnavanje problemov centralnega kataloga, povezave knjižnic v sklopu združenja, predavanja o virih knjižničnih informacij, tehnične izboljšave in načrti za gradnjo novega poslopja. Dr. Hartman je v reviji Knjižnica objavil članek Preimenovanje študijske knjižnice Maribor.

Visokošolska in študijska knjižnica je vztrajala pri realizaciji razvojnega načrta knjižnične mreže v mariborski občini. Ta intenzivnost je omogočila, da sta se integrirali

največji ljudski knjižnici, Mestna in Delavska, se kadrovsko okrepili, s čimer je bilo dano jamstvo za nadaljnji razvoj knjižnične mreže v Mariboru. V teh okoliščinah je Visokošolska in študijska knjižnica mogla oddati matično službo za ljudske in šolske knjižnice, pri čemer si je pridržala matičnost nad visokošolskimi in strokovnimi knjižnicami v Mariboru.

Aktivnosti Visokošolske in študijske knjižnice so se odražale tudi v delu Skupnosti študijskih knjižnic Slovenije, ki ji je predsedovala. Iz knjižnice je izšla tudi strokovna pobuda za temeljno preusmeritev slovenskega knjižničarstva, ki so jo predstavili na oktobrskem posvetovanju slovenskih knjižničarjev v Mariboru. Pobudo o reorganizaciji slovenskega knjižničarstva so sprejeli v republiškem merilu, njeno realizacijo pa so pomagali voditi dr. Hartman in delavci Študijske knjižnice Maribor.

3 Obdobje od 1971 do 1975:

osrednja visokošolska knjižnica v Mariboru, druga slovenska arhivska knjižnica, izhodišča za idejni projekt nove knjižnične stavbe, sporazum o združitvi v Univerzo v Mariboru, preimenovanje v Univerzitetno knjižnico Maribor.

V letu 1971 si je knjižnica prizadevala, da bi izpopolnjevala svojo nalogo osrednje visokošolske knjižnice v Mariboru in da bi knjižnice na višjih in visokih šolah povezala v čim uspešnejši knjižnični sistem. To delo je dobilo pomembno spodbudo, ko je bila v SR Sloveniji sprejeta odločitev, da dobi Maribor drugo slovensko univerzo, za katere ustanovitev je bilo treba pospešeno pripraviti idejna in strokovna izhodišča. Izvršni svet Skupščine SR Slovenije je knjižnici naložil, naj izdelata model za mariborsko univerzo. Tesnejše sodelovanje je bilo doseženo s knjižnico Višje pravne šole, ki so jo v celoti uredili delavci Visokošolske in študijske knjižnice Maribor. Dr. Hartman je obiskal Slovence v Porabju in Županijsko knjižnico v Szombathelyu ter s sodelavci pomagal pri njeni organizaciji.

Z zakonom skupščine SR Slovenije je postala Visokošolska in študijska knjižnica Maribor ob Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani druga slovenska knjižnica z nalogo arhivirati tiske iz SR Slovenije. Ta častna nacionalna naloga je pomembno razširila delovno področje knjižnice.

Dr. Hartman se je tega leta udeležil kongresa IFLA v Liverpoolu in o tem pripravil referat za Društvo bibliotekarjev Maribor ter objavil prispevek z naslovom Svetovni kongres knjižničarjev v časniku Večer. Z avstrijskimi knjižnicami pa je slovensko javnost

seznanil v članku Nekaj števil o avstrijskem visokem šolstvu, ki ga je leta 1971 objavil v časniku Večer. Pripravil je tudi razstavo Dr. Fran Ilešič.

V letu 1972 je skupščina Izobraževalne skupnosti SR Slovenije sklenila, da se knjižnica v pravicah izenači z Narodno in univerzitetno knjižnico ter Centralno tehniško knjižnico v Ljubljani. Po tem sklepu je v celoti prevzela njeno financiranje. Temeljna kulturna skupnost Maribor se je obvezala financirati le tisti del dejavnosti knjižnice, ki se je nanašal na domoznanstvo Maribora in mentorsko pomoč mariborskim knjižnicam.

Leto 1972 je potekalo v znamenju aktivnosti za vsebinsko in prostorsko organizacijo bodoče mariborske univerze. Knjižnica je bila vanjo vključena ob projektiranju knjižničnega sistema in službe INDOK. Ob razpravah o prostorskem lociranju nove univerze v Mariboru je bil upoštevan tudi položaj osrednje knjižnice. Oblikovalo se je mnenje, da naj bo ta v središču univerzitetnega areala. Knjižnica je soglašala s takšnim mnenjem Združenja visokošolskih zavodov.

V letu 1972 je začela delati lastna knjigoveznica, za katero je knjižnica že v prejšnjih letih pripravljala opremo in orodje. Že prvo leto se je pokazalo, kako potrebna je bila knjigoveznica in kako smiselna je bila odločitev o njeni ureditvi. Prav tako je v letu 1972 začela delati preslikovalnica, za katero je bil na pobudo dr. Hartmana v Veliki Britaniji nabavljen preslikovalni stroj, ki je bil med prvimi s tako veliko zmogljivostjo v severovzhodni Sloveniji.

Knjižnica je v tem letu pripravila deset razstav, avtor razstave Slovenske pesniške zbirke je bil dr. Hartman. S sodelavci je pripravil novi Priročnik za obiskovalce v 3.000 izvodih. Na seminarju za knjižničarje mariborskih splošnoizobraževalnih knjižnic je imel predavanje Uporaba knjižničnega gradiva. Na zborovanju slovenskih knjižničarjev v Velenju je imel referat, posvečen Mednarodnemu letu knjige z naslovom Stopnje v nadaljnjem razvoju knjižničarstva. V reviji Dialogi je objavil članek Univerza v Mariboru – kaj jo spodbuja. Udeležil se je generalne skupščine IFLA v Budimpešti in o tem pripravil predavanje. O razvoju evropskega in svetovnega knjižničarstva se je dr. Hartman pogovarjal z ravnateljem National Lending Library for Science and Technology Boston Spa v Veliki Britaniji, gospodom D. J. Urquhartom, ki ga je povabil na obisk v Visokošolsko in študijsko knjižnico v Mariboru.

Leto 1973 je minilo v znamenju spomina na sedemdesetletnico knjižnice. Proslava sedemdesetletnice, ki se je udeležil tudi ravnatelj Narodne in univerzitetne knjižnice, prof. Jaro Dolar, je ponovno, a še siloviteje načela vprašanje nove zgradbe za knjižnico. Problematiko je dr. Hartman ponovno razložil Združenju visokošolskih zavodov in tudi sekretariatu Republike Slovenije za kulturo in prosveto. Ob koncu leta so v knjižnici

sprejeli vrsto ukrepov, ki naj bi rešitev perečega vprašanja pospešili. Knjižnica se je s Samoupravnim dogovorom združila kot organizacija združenega dela v Združenje visokošolskih zavodov v Mariboru. Dr. Hartman je poslal Združenju visokošolskih zavodov v Mariboru predlog, da se imenuje odbor za gradnjo knjižnice in predlagal možne kandidate za člane tega odbora. Dr. Hartman je sodeloval tudi v pripravah na novi Zakon o knjižničarstvu in Zakon o visokem šolstvu.

Bistvene novosti so bile v letu 1973 uvedene v informacijski službi. Odstranjene so bile pregrade, ki jih je vsiljeval pultni sistem. Poenostavljena je bila registracija uporabnikov in administracija izposoje. V izposojevalnici je bila urejena informacijska zbirka, na ogled so bile sprotno postavljene nove knjižne pridobitve in urejena je bila zbirka učbenikov.

Knjižnica je pripravila devet razstav. Avtor razstave Mednarodno leto knjige je bil dr. Hartman. Razstavo Dvoje obletic (1903–1923–1973) pa je pripravil skupaj z bibliotekarjem prof. Vasjo Sterletom. Obiskal je Mednarodni knjižni sejem v Frankfurtu in si ogledal Univerzitetno knjižnico v Marburgu ob Lahni. O obisku je predaval slovenskim bibliotekarjem ter objavil članek z naslovom Univerzitetna knjižnica v prijateljskem Marburgu ob Lahni v časniku Večer. Na Mednarodnem kulturnozgodovinskem simpoziju Mogersdorf je imel referat Die Wiener Hofbibliothek und ihre slovenischen Bibliothekare. Izdelal je Projekt visokošolskega knjižničnega sistema v Mariboru.

Leto 1974 je bilo leto sprejetja nove ustave in knjižnica je svoje delovanje priredila delegatskemu sistemu. Vedno bolj si je prizadevala, da bi prišla v doglednem času do nove zgradbe. Dr. Hartman je s sodelavci izdelal študijo Izhodišča za idejni projekt nove knjižnične zgradbe Visokošolske in študijske knjižnice Maribor. Sprejet je bil program dela, ki je obsegal lokacijo, investicijski program, pridobitev idejnega načrta, pridobitev finančnih sredstev in gradbeni načrt. Zavodu za urbanizem je bilo dano naročilo za celotno lokacijsko dokumentacijo. S članki v dnevnikih je bila javnost obveščena o tem, da potrebuje knjižnica novo zgradbo.

V letu 1974 je knjižnica pripravila deset razstav. Avtor razstav Rudolf Maister – Vojanov in razstave Branko Rudolf – sedemdesetletnik je bil dr. Hartman. Udeležil se je tudi kongresa Zveze avstrijskih bibliotekarjev znanstvenih knjižnic v Gradcu in o tem objavil članek v reviji Knjižnica z naslovom Na zborovanju avstrijskih bibliotekarjev. Na posvetovanju Društva bibliotekarjev Slovenije v Ljubljani je imel referat Visokošolski knjižnični sistem. V Delu je objavil razmišljanje o visokošolskem zakonu z naslovom Pomanjkljivosti – novi republiški zakon o visokem šolstvu. O stanju slovenskega knjižničarstva je seznanil javnost s člankom v Večeru z naslovom Spomladansko zborovanje slovenskih knjižničarjev. V Naših razgledih je objavil članek Določila o

visokošolskem knjižničarstvu. V Delu je objavil članek Maribor potrebuje svojo prvo knjižnično stavbo. V Časopisu za zgodovino in narodopisje je objavil članek Visokošolska in študijska knjižnica v Mariboru.

Leto 1975 je bilo za knjižnico pomembno predvsem zaradi tega, ker je bila v mestu Maribor ustanovljena univerza. Dne 12. junija 1975 je knjižnica skupaj s šestimi visokimi in višjimi šolami podpisala Samoupravni sporazum o združitvi v Univerzo v Mariboru. V sistemskem pogledu se je knjižnica kot enakopravna delovna organizacija z visokoškolskimi organizacijami združila v univerzo, kar je bil v takratni državi Jugoslaviji precedenčni primer. Knjižnica se je glede na svoj novi položaj s sklepom delovne skupnosti 23. septembra 1975 preimenovala v Univerzitetno knjižnico Maribor.

Na pobudo dr. Hartmana je bil dne 4. 4. 1975 v prostorih Zavoda za urbanizem Maribor sklican sestanek, na katerem so bili zastopniki knjižnice dr. Hartman, dr. Stane Kos in tajnik Dušan Špindler, zastopniki Univerze v Mariboru tajnik Branko Leskovar in njegov pomočnik Valter Ratner, predstavniki Zavoda za urbanizem in Društva arhitektov dipl. inž. arh. Vili Premzl in dipl. inž. arh. Branko Kocmut ter višji gradbeni tehnik Jože Požauko. Na tem sestanku je bila ugotovljena smotrnost izvedbe gradbenega programa na lokaciji med Orožnovo, Slovensko in Strossmayerjevo ulico. Sprejet je bil predlog, da se na podlagi programa razpiše arhitekturni natečaj za knjižnično zgradbo na republiški ravni. Žal pa kljub skrbnim pripravam v srednjeročnem načrtu vzgoje in izobraževanja v obdobju 1976 do 1980 v SR Sloveniji ni bilo upoštevano zidanje nove knjižnične stavbe. Zaradi tega je dr. Hartman s sodelavci poslal Informacijo o nujnosti, da se pozida nova stavba za Univerzitetno knjižnico v Mariboru predsedniku predsedstva SR Slovenije Sergeju Kraigherju.

Ker so bila skladišča čedalje bolj polna in je v njih zmanjkovalo prostora, se je dr. Hartman dogovoril z Agrokombinatom Rače, da bo knjižnici v graščini Betnava dal v najem tri prostore, v katere so preselili 2.000 enot periodičnih publikacij in knjig. Tako so razbremenili skladišče v sami knjižnici za hranjenje novega knjižničnega gradiva.

Dne 2. 2. 1975 je umrl nekdanji ravnatelj Študijske knjižnice v Mariboru in honorarni vodja rokopisne zbirke prof. Janko Glazer. Dr. Hartman je ob njegovi smrti objavil članke v več časnikih in časopisih, med njimi v Delu, Večeru, Dialogih, Jeziku in slovstvu in Ruškem delavcu. V reviji Biblos je dr. Hartman objavil članek Die Hochschul- und Studienbibliothek in Maribor. V reviji Knjižnica je objavil članek Ob novem zakonu o visokem šolstvu. V Večeru je objavil članek Predstavljamo vam dragocenosti iz knjižničnega gradiva Visokošolske in študijske knjižnice v Mariboru – Dalmatinova

Biblija. Na zborovanju Slovenskih knjižničarjev v Ljubljani je imel referat Ustanovitev Skupnosti knjižnic Slovenije in referat Visokošolski knjižnični sistem. V Katedri je objavil članek Visokošolska in študijska knjižnica. V publikaciji Univerze v Mariboru je objavil prispevek Visokošolska in študijska knjižnica – Združenje visokošolskih zavodov v Mariboru 1961 – Univerza v Mariboru 1975. Pripravil je razstavo Borštnikova srečanja v tisku. Na povabilo dr. Hartmana je knjižnico obiskal ravnatelj Ohio University Library in izvedenec UNESCO za avtomatizacijo dokumentacijskih in bibliotekarskih služb dr. Frederic G. Kilgour. Ob obisku sta se pogovarjala o možnostih uvedbe računalnika v delovanje Univerzitetne knjižnice Maribor.

4 Obdobje od 1976 do 1980:

urejanje deponij, raziskovalna naloga Zgodovina knjižničarstva v Mariboru, dopolnitev idejnega projekta za novo stavbo, knjižnično-dokumentacijsko-informacijski sistem Univerze v Mariboru

Leta 1976 je bila zaradi zmanjšanja finančnih sredstev več mesecev ohromljena nabava monografskih publikacij. Vodstvo knjižnice se je odločilo ohraniti skorajda neokrnjen dotok periodičnih publikacij, da se ne bi pretrgal stik z najnovejšimi znanstvenimi dognanji. Položaj so po prizadevanjih dr. Hartmana nekoliko omilile nekatere organizacije, med njimi Občinska konferenca ZKS Maribor in Kulturna skupnost Maribor, medtem ko sta glavna financerja Izobraževalna in Raziskovalna skupnost Slovenije nakazali del namenskega denarja šele tik pred koncem leta. Pomemben dejavnik razvoja dejavnosti knjižnice je bila poglobljena informacijska služba, ki je razvila več oblik skupinskega uvajanja študentov v knjižnico in njene vire. V knjižnici so pripravili trinajst razstav, dr. Hartman je bil avtor razstave Ivan Cankar v Mariboru in razstave Marksizem, samoupravljanje in kultura. Dr. Hartman je v reviji Knjižnica, kate-
tere urednik je bil, objavil članek Beseda ob dvajsetem letniku. V Naših razgledih je objavil članek Slovenski knjižničarski trenutek.

Leta 1977 je moral dr. Hartman s sodelavci reševati probleme, povezane s pristojnostmi ustanoviteljstva knjižnice, saj je zakonodajna komisija pri skupščini SR Slovenije razlagala, da po črki zakona knjižnica ni visokošolska delovna organizacija in zaradi tega ne more biti združena v univerzo. Tak način ureditve statusa univerzitetnih knjižnic je bil v tistih letih pogost v državah vzhodne Evrope in tudi v Jugoslavije, medtem ko so bile univerzitetne knjižnice v zahodni Evropi in Združenih državah Amerike združene v univerze. Univerza v Mariboru in univerzitetna knjižnica sta že v sedemdesetih letih 20. stoletja želeli urediti status knjižnice po vzoru držav, ki so imele univerzitetno knjižničarstvo vrhunsko urejeno, a zakonski okvir države tega ta-

krat niso omogočali. Ta cilj v ureditvi statusa Univerzitetne knjižnice Maribor po vzoru Velike Britanije in ZDA je bilo mogoče uresničiti šele leta kasneje, ko se je spremenila zakonodaja. Neodvisno od državnih zakonskih okvirov je knjižnica leta 1977 sklenila z visokoškolskimi delovnimi organizacijami Samoupravni sporazum o ustanovitvi in delovanju knjižnično-dokumentacijsko-informacijskega sistema Univerze v Mariboru.

V letu 1977 je dr. Hartman s sodelavci pripravil sanacijski načrt za obdobje 1977-1986, pri katerem mu je bil zgled sanacijski načrt Narodne in univerzitetne knjižnice ter Centralne tehniške knjižnice v Ljubljani in pri katerem je izpostavil vodilo, da je treba za enako delo dobivati enako plačilo. Načrt je posredoval Izobraževalni skupnosti SR Slovenije.

Izposoja publikacij je v tem letu prvič preseгла število 100.000 knjižničnih enot. Za več kot 100% se je povečala medknjižnična izposoja, kar je pomenilo, da uporabniki knjižnice vse bolj potrebujejo literaturo iz tujine. V informacijski službi so uvedli selektivno diseminacijo informacij SDI. Delo v knjižnici so omejevale prostorske razmere, čeprav je del svojega gradiva preselila v deponijo v graščini Betnava pri Mariboru, kjer pa se ga je zaradi požara nekaj uničilo. V načrtu investicij Izobraževalne skupnosti SR Slovenije je bila prvič predvidena gradnja nove knjižnične stavbe. Kljub temu, da je knjižnica sama najela posojilo, da bi zagotovila pravočasno izdelavo projektne dokumentacije, in storila vse, da bi jo mogli začeti takoj izdelovati, so se pojavili nepredvidljivi zastoji pri dodelitvi zemljišča in gradbenega dovoljenja. Tako so bile od junija 1977 zaustavljene nadaljnje aktivnosti za pripravo gradnje.

V tem letu je knjižnica prijavila več raziskovalnih nalog, med njimi tudi nalogo dr. Hartmana *Zgodovina knjižničarstva v Mariboru*. Knjižnica je pripravila tudi osem odmevnih razstav. Med njimi je posebne omembe vredna razstava *Sodobna slovenska književnost*, ki jo je knjižnica postavila v Titogradu v okviru Slovenskih kulturnih dni v Črni gori. Razstavo je pripravil dr. Hartman v sodelovanju s tremi bibliotekarji. Poleg te je dr. Hartman pripravil še razstavo *Slovenska teorija književnosti* in razstavo *Jubilej Antona Ingoliča*. Na občnem zboru slovenskih bibliotekarjev na Otočcu je govoril o problemih glasila *Knjižnica*. V reviji *Knjižnica* je objavil članek *Knjižničarstvo in množična glasila*, članek *Knjižnično-dokumentacijsko-informacijski sistem Univerze v Mariboru*, članek *Ob razstavah v Univerzitetni knjižnici Maribor* ter prispevek *Seja uredniškega sveta Knjižnice*. V *Vjesniku bibliotekara Hrvatske* je objavil članek *Janko Glazer*.

Leta 1978 je bil po več letih razpravljanja o položaju slovenskih visokoškolskih knjižnic podpisan Samoupravni sporazum o vrednotenju in izvedbi programov Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani, Centralne tehniške knjižnice v Ljubljani in

Univerzitetne knjižnice v Mariboru, ki so ga s temi knjižnicami sklenile Izobraževalna, Kulturna in Raziskovalna skupnost Slovenije. Z njim je bila utrta pot k ustrežnejšemu vrednotenju knjižnic in njihovi uspešnejši funkcionalnosti v slovenskem visokem šolstvu, kulturi in znanosti. Za Univerzitetno knjižnico Maribor je to pomenilo, da je moglo povečati nabavo knjižničnega gradiva, rahlo povečati število delavcev in nabaviti nekaj nujnih tehničnih pripomočkov. Med njimi je bila tudi ura s karticami za evidentiranje delovnega časa, pričel pa je veljati tudi pravilnik o premakljivem delovnem času, ki je bil med prvimi v slovenskih knjižnicah.

18. 1. 1978 je imel dr. Hartman sestanek na Izobraževalni skupnosti Slovenije in dobil zagotovilo, da je gradnja nove stavbe v načrtu vzgoje in izobraževanje za obdobje 1976-1980 ter da so za gradnjo zagotovljena sredstva. Direktor Zavoda za urbanizem Maribor, dipl. inž. arh. Vili Premzl, je na sestanku na Univerzi v Mariboru povedal, da je lokacija za novo knjižnično stavbo zagotovljena na zemljišču med Orožnovo, Gospejno in Miklošičevo ulico. 13. 4. 1978 je dr. Hartman strokovnim delavcem knjižnice obrazložil, kako si je projektant, dipl. inž. arh. Branko Kocmut, na podlagi njegove študije Izhodišča za idejni projekt nove knjižnične zgradbe, na podlagi številnih razgovorov med njima in na podlagi literature o knjižničnih zgradbah zamislil bodočo stavbo Univerzitetne knjižnice Maribor. 31. 5. 1978 sta se dr. Hartman in inž. Kocmut pogovarjala o idejnem projektu z ravnateljem Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani. 2. 6. 1978 sta se dr. Hartman in inž. Kocmut pogovarjala o idejnem projektu z ravnateljem Univerzitetne knjižnice Gradec, dr. Franzem Krollerjem, ki je bil predsednik Združenja avstrijskih bibliotekarjev, predsednik Komisije za arhitekturo knjižnic pri organizaciji LIBER in dober poznavalec gradnje knjižnic. 27. 6. 1978 je oddelek za gradbene zadeve Skupščine občine Maribor izdal lokacijsko dovoljenje. Dr. Hartman je s sodelavci pripravil dopolnjeni obsežni in podrobni Idejni projekt za novo knjižnično stavbo in obrazložitev, kakšna je predvidena dinamika virov financiranja, kako so določeno roki za izdelavo glavnega projekta, začetek in končanje gradnje ter preselitev. 30. 12. 1978 ga je poslal Izobraževalni skupnosti SR Slovenije.

Leto 1978 je bilo za knjižnico jubilejno, praznovala je 75-letnico ustanovitve svoje predhodnice Knjižnice Zgodovinskega društva v Mariboru. Ob tej priložnosti je izdala več publikacij, med njimi Jubilejni zbornik in Katalog rokopisov, pripravila več prireditev, razstav in organizirala jesensko zborovanje slovenskih knjižničarjev v Mariboru. Dr. Hartman je bil avtor razstave Oton Župančič in razstave Petinsedemdeset let Univerzitetne knjižnice Maribor, na kateri je razstavil tudi risbe idejnega načrta in maketo nove knjižnične stavbe. S sodelavci je sodeloval tudi pri pripravi skupne razstave ob 75-letnici mariborskih znanstveno-kulturnih zavodov, ki so se razvili iz Zgodovinskega društva v Mariboru. V Jubilejnem zborniku je objavil poglavje Petinsedemdeset let Univerzitetne knjižnice Maribor (1903-1978). Kot 88. zvezek zbirke

Kulturni in naravni spomeniki Slovenije je objavil pregled zgodovine in delovanja Univerzitetna knjižnica Maribor. V Delu je objavil članek Pristrižena in pozabljena izhodišča v knjižničarstvu ter članek Med namenom in resničnostjo – petinsedemdeset let mariborske univerzitetne knjižnice. V Časopisu za zgodovino in narodopisje je objavil članek Prvo knjižničarsko obdobje Janka Glazerja. V reviji Knjižnica je objavil članek Poimenovanje in vsebinska usmeritev Študijske knjižnice v Mariboru po prvi svetovni vojni. V reviji Dialogi je objavil članek Dosedanje tegobe in obeti za naprej. V reviji Knjižnica je objavil prispevek Razstave v Univerzitetni knjižnici Maribor.

23. 10. 1978 je dr. Bruno Hartman dobil Red dela z zlatim vencem, odlikovanje predsednika republike Josipa Broza Tita.

Leta 1979 je izpolnjevanje Samoupravnega sporazuma treh skupnosti s knjižnico omogočilo primernejše delovne razmere. Knjižnica pa je imela težave s premajhnim skladiščnim prostorom, ki ga je delno omilila, ko ji je Pedagoška akademija v Mariboru dovolila začasno deponirati knjižnično gradivo v svoji novi stavbi. Zato je knjižnica vsa svoja prizadevanja usmerila v začetek zidanja nove stavbe. 19. 1. 1979 se je konstituiral gradbeni odbor za zidanje nove stavbe. 3. 4. 1979 je knjižnica sklenila s SGP Konstruktor pogodbo o izdelavi investicijsko-tehnične dokumentacije. Aprila 1979 so si dr. Hartman, dipl. inž. arh. Branko Kocmut, dipl. inž. arh. Mirko Zdovc in inž. Marjan Kosi ogledali stavbe univerzitetnih knjižnic v Bremenu in Essnu v ZR Nemčiji, da bi dobljena spoznanja uporabili pri izdelovanju gradbenih načrtov za novo stavbo. 4. 12. 1979 je knjižnica sklenila prodajno pogodbo za svojo dotedanjo stavbo s SOZD TIMA. Sklenjena je bila tudi kupna pogodba za zemljišče. Dr. Hartman in strokovni delavci knjižnice so sodelovali z arhitekti pri oblikovanju notranje zasnove knjižnične stavbe, njene opreme in funkcionalnosti. Vse pogodbe, vključno s pogodbo za rušenje stavb na gradbenem zemljišču, so bile sklenjene tako, da bi se lahko gradbena dela začela v marcu 1980.

V tem letu je knjižnica pripravila devet razstav. Dr. Hartman je bil avtor razstave Štirje slovenski književniki, ki jo je pripravil s tremi bibliotekarji, avtor razstave 20 let visokega šolstva v Mariboru in razstave 60 let Slovenskega narodnega gledališča v Mariboru. Dr. Hartman je imel govor na proslavi 20-letnice Ormoške knjižnice. 13. julija 1979 je umrl dolgoletni honorarni sodelavec, višji kustos v pokoju, prof. Bogo Teply, ki je do svoje smrti izpisal in vložil v kartoteko dokumentacije Marburger Zeitung 170.264 listkov. Dr. Hartman je o njegovem življenju in ustvarjanju objavil prispevek v Delu. V Spominskem zborniku ob 60-letnici bojev za severno mejo 1918-1919 je objavil prispevek General Maister proti politični desnici in prispevek Rudolf Maister – Vojanov, slovenski general in pesnik. V zborniku Simpozija o Otonu Župančiču je objavil prispevek Oton Župančič in Janko Glazer. V Krajevnem leksikonu Slovenije

je objavil poglavje Gledališče in knjižničarstvo v Mariboru. V Slovenskem vestniku je objavil Slavnostni govor na Prešernovi proslavi 8. 2. 1979 v Celovcu. V reviji Knjižnica je objavil prispevek Franc Sušnik – Opomnje in prispevek Upokojitev dveh zaslužnih delavcev Univerzitetne knjižnice Maribor. V Zborniku ob 20-letnici visokega šolstva v Mariboru je objavil prispevek Univerzitetna knjižnica Maribor. V Večeru je objavil prispevek z naslovom Na nemškem vzhodu, v katerem je javnost seznanil s spoznanji ob obisku univerzitetnih, splošnih in specialnih knjižnic v Nemški demokratični republiki.

17. 9. 1979 je dr. Hartman prejel srebrno plaketo Univerze v Mariboru. 5. 10. 1979 pa je univerzitetni svet podelil Univerzitetni knjižnici Maribor ob njeni 75-letnici Svečano listino Univerze v Mariboru, ki jo je prevzel dr. Hartman.

Leta 1980 naj bi se po prvotnih načrtih pričela gradbena dela za novo stavbo, toda žal je moral 12. 2. 1980 izvršni odbor Univerzitetne knjižnice Maribor skleniti, da se zaradi zakonskega določila v Zakonu o začasni prepovedi razpolaganja z združenimi sredstvi za financiranje negospodarskih in neproizvodnih investicij v letu 1980 ustavi vsa pripravljana dela za zidanje nove stavbe.

Leto 1980 je bilo tudi leto načrtovanja za obdobje 1981-1985. Srednjeročni program Univerzitetne knjižnice Maribor, ki ga je pripravil dr. Hartman s sodelavci, je obsegal osem poglavij, med katerimi so bila najpomembnejša tista o usmeritvi knjižnice v srednjeročnem obdobju in o odnosih knjižnice do Univerze v Mariboru, do interesnih skupnosti ter drugih knjižnic. Podrobno sta bila obdelana tudi kadrovski razvoj in izobraževanje delavcev. Poseben poudarek je bil v načrtu namenjen vključitvi knjižnice v računalniški sistem Univerze v Mariboru, poglobljanje informacijske dejavnosti in utrjevanja statusa osrednje univerzitetne knjižnice. Načrt je vseboval tudi varianto, ki bi začela veljati v primeru, da bi se v obdobju 1981-1985 pokazale možnosti, da bi začeli zidati novo stavbo.

V tem letu je knjižnica pripravila deset razstav. Dr. Hartman je bil avtor razstave Tito, ki jo je pripravil v sodelovanju s prof. Bredo Filo, in razstave 60 let koroškega plebiscita. V Večeru in v reviji Knjižnica je objavil članek o knjižničarki Pavli Reberšek. V reviji Knjižnica je objavil članek Prof. Bogo Teply. Končal je raziskovalno nalogo Zgodovina mariborskega knjižničarstva. V reviji Knjižnica je objavil članek Knjižnica Pedagoške centrale v Mariboru. V Krajevnem leksikonu je objavil prispevek z naslovom Knjižničarstvo. V Delu je objavil prispevek z naslovom »Kaj bo z naložbo v mariborsko knjižnico?«.

5 Obdobje od 1981 do 1985:

zakon o knjižničarstvu, uvajanje informacijske tehnologije, usmerjeno izobraževanje za področje knjižničarstva

Ko je leta 1981 postalo očitno, da v srednjeročnem obdobju 1981-1985 knjižnica ne bo dobila stavbe, je bila prisiljena iskati druge možnosti, da bi si zagotovila deponijo za knjižnično gradivo, ki se je nakopičilo v skladiščih. Po dolgotrajnem dogovarjanju je dr. Hartman le dosegel dogovor z Agrokombinom Maribor za najemno pogodbo za dodatne prostore v graščini Betnava. Rešitev skladiščenja je bila le delna, sej je bila graščina izredno slabo vzdrževana, trojna lokacija gradiva na oddaljenih mestih pa je podaljšala čakalno dobo pri izposoji. Dr. Hartman in njegovi sodelavci so v tem letu intenzivno sodelovali pri pripravah na Zakon o knjižničarstvu, utrjevali knjižnično-dokumentacijsko-informacijski sistem Univerze v Mariboru in matično službo na območju Maribora.

V tem letu je knjižnica pripravila deset razstav. Razstavo Literatura o Pohorju je pripravil dr. Hartman v sodelovanju z Alenko Mihalič Klemenčič. Pripravil je tudi razstavo Slovanska čitalnica v Mariboru. V Večeru je objavil članek Ob stodvajsetletnici ustanovitve mariborske Slovanske čitalnice. V 7D je objavil članek Kratko domovanje mariborske Slovanske čitalnice. Napisal je uvodno besedo v monografiji Spomeniki in znamenitosti Maribora. V Delu je objavil članek O knjižničarstvu – diagonalno. V Večeru je objavil članek Pohorje in slovenska književnost. V Časopisu za zgodovino in narodopisje je objavil članke Slovanska čitalnica v Mariboru, Univerzitetna knjižnica Maribor 1973-1978, Delavske knjižnice do druge svetovne vojne. V reviji Knjižnica je objavil članka O novi stavbi Univerzitetne knjižnice Maribor in Izposojevalne knjižnice v Mariboru. V Večeru in Knjižnici je objavil članek 70 let dr. Stanislava Kosa. 4. 10. 1981 je umrla vodja oddelka za dopolnjevanje knjižničnega gradiva bibliotekarka specialistka Zlata Kert in dr. Hartman je o njenem življenju ter delu objavil članek v Večeru in Knjižnici.

Leta 1981 je dr. Hartman prejel plaketo in diplomu Zveze kulturnih organizacij Maribor kot posebno priznanje za zasluge in dosežene uspehe na kulturnem področju.

Leta 1982 je knjižnica zaradi omejitev v financiranju iskala možnosti za pridobivanje knjižničnega gradiva brez nakupa zlasti z zameni. Tako je pridobila od Univerzitetne knjižnice Regensburg katalog bavarskih knjižnic na mikrofilmih. Knjižnica se je dobro pripravila na sodelovanje v procesu usmerjenega izobraževanja, zlasti na prakso učencev splošno kulturnega programa smeri knjižničarstvo, knjigarstvo in organizacija kulturnega življenja ter družboslovnega programa. O izvajanju programa

se je dogovorila s Pedagoško šolo in Srednjo družboslovno šolo v Mariboru. Čeprav so morali njeni delavci nameniti del svojega delovnega časa mentorstvu, so njihovi praktikanti opravili za knjižnico veliko koristnega dela. Zlasti uspešno je bila z njihovo pomočjo opravljena inventura večine knjižničnih skladov in premeščanje knjižnične gradiva v deponije.

V tem letu je knjižnica pripravila enajst razstav, avtor razstave Johann Wolfgang Goethe je bil dr. Bruno Hartman. V Časopisu za zgodovino in narodopisje je objavil članek Knjižnica Slovenske krščansko-socialne zveze in Prosvetne zveze v Mariboru. V reviji Knjižnica je objavil prispevek Konceptcija razvoja knjižničarstva v Sloveniji iz leta 1971 in njena realizacija v obdobju 1971-1981. V raziskovalni nalogi je obravnaval Zgodovino knjižnice mariborske klasične gimnazije v letih 1758-1941. V Delu je objavil prispevek o razstavi z naslovom Mestni načrti in zemljevidi od prvih del do zadnjega tiska. V Večeru je objavil prispevek Nekoč bogato, danes skromno – mariborski časopisi za književnost, kulturo in znanost, prispevek Slovenski knjigi vso skrb in prispevek Zakladnica pisanja in tiska. Vili Vuk je v Večeru objavil intervju z naslovom Spodbuda k živosti - pogovor z dr. Brunom Hartmanom ob slovenskem kulturnem prazniku.

Leta 1983 je bilo prelomno glede uvajanja informacijske tehnologije v knjižnico. Bilo pa je tudi jubilejno leto, saj je minilo osemdeset let, odkar je bila ustanovljena njena predhodnica. Računalniški center Univerze v Mariboru ji je dobavil računalniško opremo, njegovi informatiki so v sodelovanju z bibliotekarji začeli izdelovati programe za evidenco uporabnikov in izposoje knjig. Tako so se začela uresničevati dolgoletna prizadevanja knjižnice za modernizacijo dela z uporabo računalnika. Ko je novi rektor, prof. dr. Dane Melavc, z najožjimi sodelavci jeseni 1983 prišel na delovni obisk k dr. Hartmanu in je bil obveščen o prostorskih težavah knjižnice, je obljubil, da se bo zavzel za njihovo odpravo.

To leto je knjižnica pripravila trinajst razstav. Avtor razstave 20 let Štatenberških srečanj je bil dr. Hartman. Bil je tudi urednik razstave Kulturne dragotine Slovenije – iz mariborskih zakladnic, ki sta jo zasnovala dipl. inž. arh. Matjaž Bertoncely in dipl. inž. arh. Janko Zadavec ter je bila na ogled v sprejemni dvorani Cankarjevega doma v Ljubljani. Razstavljeno je bilo gradivo iz Muzeja NO Maribor, Pokrajinskega arhiva Maribor, Pokrajinskega muzeja Maribor, Umetnostne galerije Maribor in Univerzitetne knjižnice Maribor. V Delu je objavil članek Janko Glazer – knjižničar. V Večeru je objavil članek Jaro Dolar – Spomin človeštva in članek Knjige pod zastavo. V Časopisu za zgodovino in narodopisje je objavil članek Kulturni tokovi v Mariboru in njegovem zaledju med vojnama. V publikaciji Prispevki za zgodovino delavskega gibanja je objavil prispevek Mariborska Zveza kulturnih društev in njena knjižnica. V reviji Knjižnica

je objavil članek Mariborske sokolske knjižnice. V Kroniki je objavil članek Slovensko delavsko bralno in pevsko društvo v Mariboru in njegova knjižnica. V Večeru je objavil članek Vrednotenje Glazerjeve ustvarjalnosti. V Delu je objavil članek Za sodobno informacijsko središče.

14. 12. 1983 so dr. Hartmanu ob 35-letnici društva podelili častno članstvo kulturno-umetniškega društva Slava Klavora Maribor.

V letu 1984 je največ organizacijskih posegov terjala uvedba računalniško podprte izposoje v knjižnici. Potrebni so bili izredni napor delavcev vseh oddelkov, da je bil projekt realiziran. V zelo konstruktivnem sodelovanju z Računalniškim centrom Univerze v Mariboru so bibliotekarji in knjižničarji pod vodstvom dr. Hartmana izvedli vrsto teoretičnih in praktičnih nalog, s katerimi se je računalniško podprti sistem izposoje utrdil. V tem letu so bili v knjižnici instalirani trije terminali, ki so bili povezani z osrednjim računalnikom Univerze v Mariboru, v bazo uporabnikov so bili vneseni podatki o 15.300 uporabnikih, v bazo podatkov o knjigah pa podatki o 26.700 knjigah. Celotne računalniške aktivnosti v letu 1984 so bile pomemben dosežek v slovenskem knjižničarstvu. Knjižnica je pod vodstvom dr. Hartmana sodelovala tudi pri pripravi informacijskega sistema raziskovalnega dela na Univerzi v Mariboru.

Velik problem so bile premajhne prostorske zmogljivosti knjižnice, saj je bila že več kot četrtnina knjižničnega gradiva v treh deponijah: v graščini Betnava, v Pedagoški akademiji in v Visoki ekonomsko-komercialni šoli. Knjižnica je v tem letu tvorno sodelovala z Mariborsko knjižnico pri utrjevanju matične službe na območju mariborskih občin. Decembra 1983 sta Mariborska knjižnica in Univerzitetna knjižnica Maribor podpisali sporazum o organizaciji in izvajanju knjižnične matične dejavnosti. Po tem sporazumu je vodil matično dejavnost kolegij za razvoj knjižnično-informacijskega sistema na območju mesta Maribor. V sodelovanju z Mariborsko knjižnico je Univerzitetna knjižnica Maribor pripravila problemsko konferenco, na kateri je imel dr. Hartman referat z naslovom Knjižničarstvo v Mariboru. Knjižnica je aktivno sodelovala tudi v Knjižnično-dokumentacijsko-informacijskem sistemu Univerze v Mariboru, kjer so na sejah obravnavali tudi tipologijo dokumentov.

V tem letu je knjižnica pripravila deset razstav. Avtor razstave Krajevni zborniki je bil dr. Hartman. V Časopisu za zgodovino in narodopisje je objavil prispevek o Jožetu Košarju in članek Südmarkini knjižnici v Mariboru. V Kroniki je objavil članek Slovensko delavsko bralno in pevsko društvo v Mariboru in njegova knjižnica. V zborniku Internationales kulturhistorisches Symposium Mogersdorf je objavil prispevek Kulturni tokovi v Mariboru in njegovem zaledju med obema vojnama. V Knjižnici je objavil prispevek Kako uresničujemo novi zakon o knjižničarstvu. V Večeru je objavil

prispevek z naslovom *Ob izidu knjige zaslužnega profesorja dr. Vladimirja Bračiča Prispevki za zgodovino mariborskega visokega šolstva*. Tanja Kremžar je v *Večeru* objavila intervju z dr. Hartmanom z naslovom *Najprej podatki o bralcih*.

Dr. Hartman se je udeležil 75. skupščine Britanskega društva knjižničarjev in proslave 50-letnice Britanskega sveta v Brightonu v Veliki Britaniji, nato pa je obiskal knjižnice v Londonu, Oxfordu, Cambridgeu in Bostonu.

Univerzitetna knjižnica Maribor je 21. 12. 1984 prejela priznanje Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani ob njeni 210-letnici za sodelovanje pri strokovnem razvoju NUK in slovenskega knjižničarstva, ki ga je prevzel dr. Hartman. 14. 12. 1984 je prejel diplomu Mariborske knjižnice ob njeni 35-letnici za soavtorstvo zasnove knjižnične mreže v mestu Maribor.

V letu 1985 je dr. Hartman s sodelavci reševal probleme s skladiščenjem knjižničnega gradiva, ki so nastali po nesreči, ko je bil z vdorom vode skozi strop deponije v graščini Betnava prizadet znaten del tam spravljenega gradiva. Podpredsednik Izvršnega sveta skupščine mesta Maribor, Alfred Voh, je dr. Hartmanu ponudil možnost deponije v kleti novega radijskega doma pod Pekrsko gorco. V jeseni 1985 se je knjižnica pod vodstvom dr. Hartmana pripravila na veliko nalogo preselitve vsega knjižničnega gradiva, ki je bilo do tedaj spravljeno v graščini Betnava in v zaklonišču Visoke ekonomsko-komercialne šole, na novo lokacijo. V treh tednih je bilo preseljenega in na novo postavljenega 55.000 enot knjižničnega gradiva. Vzporedno pa so tekla prizadevanja za novo stavbo. Tako je rektor Univerze v Mariboru dr. Dane Melavc v sodelovanju z dr. Hartmanom poslal izvršnemu svetu Skupščine SR Slovenije pismo, v katerem je utemeljil nujnost gradnje knjižnične stavbe in navajal pripravljenost Maribora, da prispeva 36 % celotne predračunske vrednosti naložbe. Dr. Hartman je slovenske knjižničarje na strokovnem posvetovanju Zveze bibliotekarskih društev Slovenije v Ljubljani seznanil s omenjeno problematiko z referatom *Nova stavba Univerzitetne knjižnice Maribor*.

V tem letu je napredovala računalniška podpora knjižničarskih opravil v knjižnici. Izboljšana je bila programska oprema za postopke izposoje in bibliografski opis monografskih publikacij, pripravljena pa je bila tudi programska oprema za delo v računovodstvu. Vzajemno spodbudno je bilo sodelovanje z Računalniškim centrom Univerze v Mariboru. Na Univerzi v Mariboru je delovala delovna skupina za pripravo in izvedbo podsistema podatkov o raziskovalnem delu delavcev. Njene naloge je začrtal rektor, dr. Dane Melavc, član skupine pa je bil tudi dr. Hartman. Ker je bil osnovni cilj podsistema podatkov o raziskovalnem delu, da postane sestavni del slovenskega informacijskega sistema, je Univerzitetna knjižnica Maribor obvestila

Narodno in univerzitetno knjižnico v Ljubljani o načrtih za podsistem in prosila za širši razgovor, ki so se ga iz Maribora udeležili dr. Bruno Hartman, mag. Tomaž Seljak in Breda Filo, iz Ljubljane pa Tomo Martelanc, Martina Šircelj, mag. Jože Kokole in mag. Primož Jakopin. Na sestanku so se dogovorili za usklajene aktivnosti. V jesenskih mesecih je bilo več sestankov bibliotekarjev Univerzitetne knjižnice Maribor, visokošolskih knjižnic Univerze v Mariboru, bibliotekarjev Narodne in univerzitetne knjižnice iz Ljubljane in informatikov Računalniškega centra Univerze v Mariboru. Bibliotekarji in informatiki so se seznanili z računalniško obdelavo kataloga in hrvaške bibliografije v Nacionalni i sveučilišni biblioteki v Zagrebu na osnovi formata UNIMARC, ki je bil sprejet kot standard za jugoslovanski enotni bibliografsko-kataložni zapis na strojno čitljivem mediju za obdelovanje podatkovnih zbirk, izdelavo nacionalnih, tekočih bibliografij ter bibliografije Jugoslavije, za potrebe centralne katalogizacije in za potrebe CIP. V Univerzitetni knjižnici Maribor so nato pripravili vhodne dokumente za bibliografsko evidenco raziskovalnega dela in tipologijo dokumentov, izvedli so več uvajalnih seminarjev za bibliotekarje in knjižničarje visokošolskih knjižnic. Program prehoda na računalniško obdelavo je bil pripravljen tudi za področje domoznanske dokumentacije. Dosežke na področju računalniške podpore je knjižnica predstavila na 3. jugoslovanskem posvetovanju splošno-znanstvenih in univerzitetnih knjižnic novembra v Mariboru, ki ga je organizirala v sodelovanju z Računalniškim centrom Univerze v Mariboru. Dr. Hartman je imel referat Knjižničarstvo mariborske univerze.

V tem letu je knjižnica pripravila deset razstav. Avtor razstave 20 let Dialogov je bil dr. Hartman. V Večeru je objavil članek z naslovom »Ali mariborska knjižnica ne dobi nove stavbe?«. V Časopisu za zgodovino in narodopisje je objavil članek Knjižnica mariborske realke (Realne gimnazije). V Večeru je objavil članek Povezano z računalniki. V Delu je objavil članek Slovenska bibliografija za osem let v zamudi – prispevek k razpravi o položaju slovenskega naroda in njegove kulture. V zborniku ob 10-letnici Univerze v Mariboru je objavil prispevek Univerzitetna knjižnica Maribor.

Marca 1985 se je dr. Hartman z rektorjem Univerze v Mariboru, dr. Danetom Melavcem, udeležil podpisa o sodelovanju med univerzama Bayreuth in Maribor v Bayreuthu. 29. 10. 1985 je dr. Hartman prejel ob 10-letnici Univerze v Mariboru zlati znak za organizacijo mariborskega visokošolskega knjižničarstva, posebej Univerzitetne knjižnice, za njegovo modernizacijo in za prizadevanja, da se Univerza v Mariboru utrdi v slovenskem kulturnem prostoru.

6 Obdobje od 1986 do 1989:

gradnja nove stavbe, selitev v novo stavbo, računalniško podprti knjižnični sistem, organizacija dela v novih prostorih

Osnovna dejavnost Univerzitetne knjižnice Maribor v letu 1986 je bila usmerjena v gradnjo nove knjižnice, ki je bila v začetku leta sprejeta med devet nacionalno pomembnih investicij. Knjižnica je imenovala gradbeni odbor, sodelovala pri predelavi gradbenih izvedbenih načrtov iz leta 1980, urejala konstrukcijo financiranja nove stavbe in izvedla javni natečaj za izvajanje gradbenih del. Gradbeni odbor je zaupal gradnjo SGP Konstruktor. Z njim je sklenil pogodbo in 30. 9. 1986 so se gradbena dela začela. Delavci knjižnice so intenzivno sodelovali pri načrtovanju notranje opreme v novi stavbi, prav tako so se lotili tudi razreševanja problematike preselitve v novo stavbo, razporeditve knjižničnega gradiva in nove organizacije knjižničnega poslovanja. Posebne delovne skupine so problematiko študirale na osnovi relevantne literature in obiskov novih avstrijskih univerzitetnih knjižnic.

Ob tem se je nadaljevalo delo za računalniško podprto knjižnično poslovanje in informacijsko dejavnost. V sodelovanju z Računalniškim centrom Univerze v Mariboru je bila razširjena računalniška oprema in izdelani so bili novi programi za evidenco raziskovalnega dela na univerzi. Tako so lahko julija 1986 v oddelku za obdelavo knjižničnega gradiva in nekoliko za tem v visokošolskih knjižnicah začeli izpolnjevati in vnašati vhodne dokumente. Začela pa se je tudi računalniško podprta domoznanska dokumentacija, za katero so bila v prejšnjem letu pripravljena teoretična in praktična izhodišča. Nabavljena je bila strojna oprema in izdelani so bili programi za evidenco uporabnikov in izposojno knjižničnega gradiva s pomočjo svetlobnega peresa in črtno kode. Z vsemi temi aktivnostmi se je informacijska moč knjižnice povečala.

Knjižnica je leta 1986 pripravila 11 razstav. Avtor razstave Primož Trubar (1586–1986), ki je bila postavljena v Kulturnem centru Ivan Napotnik v Velenju in v Univerzitetni knjižnici Maribor, je bil dr. Hartman. V sodelovanju z bibliotekarko Cirilo Gabron Vuk je pripravil razstavo Slovenski književniki v Mariboru, ki je bila ob skupščini Zveze društev pisateljev Jugoslavije na ogled v Domu družbenih organizacij v Mariboru. V Knjižnici je objavil članek Mikrofilmano časopisje v Univerzitetni knjižnici Maribor, članek Mariborsko univerzno knjižničarstvo v sklopu slovenskega in svetovnega ter prispevek Univerza v Mariboru je počastila bibliotekarje z zlato plaketo. V Delu je objavil prispevek »Kam se bo selila NUK?«. V Večeru je objavil prispevek Slovenski duhovni veljak – 110-letnica rojstva dr. Janka Šlebingerja.

Oktobra 1986 je dr. Hartman obiskal knjižnice v Bayreuthu v Nemčiji in se seznanil z novo stavbo in organizacijo Univerzitetne knjižnice v tem mestu. Aprila 1986 je odpotoval na Dunaj, kjer se je dogovoril z ustanovo Radio Austria, da bo Univerzitetni knjižnici Maribor omogočila dostop do podatkovne zbirke DIALOG v Kaliforniji.

V letu 1987 se je nadaljevala gradnja nove stavbe, ki je potekala v dogovoru s SGP Konstruktor brez zastojev. 23. 7. 1987 je bila stavba že pod streho. Težavnejše je bilo zagotavljanje plačil, ki je bilo odvisno od nakazil posameznih obrokov predvidene investicijske vsote. Probleme izpolnjevanja poslovnih dogovorov je z veliko odgovornostjo reševal ravnatelj dr. Hartman s sodelavci skupnih služb knjižnice. Vzpredno pa je skupaj s strokovnim kolegijem sodeloval z arhitektom za notranjo opremo Mirkom Zdovcem in pri načrtovanju preselitve knjižnice v novo stavbo. 9. 9. 1987 je knjižnica ob pomoči gradbenega odbora pripravila prodajo stare stavbe in podpisala prodajno pogodbo s SOZD TIMA. Razpisal je tudi natečaj za izvajalca inženiringa notranje opreme in v močni konkurenci je bila 14. 10. 1987 izbrana Lesnina Ljubljana.

Intenzivno je bilo tudi delo za implementacijo računalniško podprtih knjižničnih opravil. Bibliotekarji Univerzitetne knjižnice Maribor so bili na pobudo dr. Hartmana vključeni v strokovne komisije v republiki in federaciji in so pripomogli, da je bila v sodelovanju z Računalniškim centrom Univerze v Mariboru vzpostavljena računalniška povezava z Narodno in univerzitetno knjižnico v Ljubljani in da so bili sklenjeni trdnejši dogovori o računalniško podprtih knjižnično-informacijskih sistemih v Sloveniji in Jugoslaviji. Poglobljeno delo knjižnice na informacijskem področju je bilo odmevno, še zlasti novi sistem črtnih kod v izposoji, terminal za uporabnike za iskanje podatkov o knjižničnem gradivu v izposojevalnici, računalniško podprta bibliografija univerze in domoznanska dokumentacija ter poizvedbe v tujih podatkovnih zbirkah. Obiskale so jo mnoge skupine bibliotekarjev iz Slovenije in Jugoslavije. V goste pa je sprejela tudi vrhunske tuje strokovnjake, z njimi navezala stike, ki naj bi ji omogočili izmenjavo strokovnih spoznanj.

V tem letu je knjižnica pripravila enajst razstav. Dr. Hartman je bil avtor razstave General Rudolf Maister (1874-1934) in razstave Slovenske historiografske literature, ki je bila postavljena na Avstrijskem zborovanju zgodovinarjev in arhivistov v Eisenstadtu v Avstriji. V reviji *Savremena biblioteka* je objavil prispevek Univerzitetna knjižnica Maribor. V *Delu* je objavil prispevek Sodobnejša Centralna tehniška knjižnica. V *Delu* je objavil tudi Poročilo predsednika upravnega odbora Prešernovega sklada o podelitvi Prešernovih nagrad 1987. Aprila 1987 je obiskal knjižnice v Celovcu in Salzburgu, maja pa skupaj z rektorjem, dr. Danetom Melavcem, Univerzo v Bayreuthu in Univerzo v Gradcu.

15. 12. 1987 je Univerzitetna knjižnica Maribor prejela Diplomo knjižnice mesta Zagreb za uspešno sodelovanje, ki jo je prevzel dr. Hartman.

Leto 1988 je bilo za Univerzitetno knjižnico Maribor, ki je praznovala 85-letnico ustanovitve, zgodovinskega pomena, saj je dobila novo stavbo. Poleti 1988 je bil izvršen tehnični prevzem nove stavbe, 25. novembra 1988 pa so jo slovesno odprli. Slovesnost je začel ravnatelj dr. Hartman, slavnostni govor je imel podpredsednik skupščine SR Slovenije dr. Boris Frlec, rektor Univerze v Mariboru, dr. Alojz Križman, pa je poudaril pomen knjižnice za nadaljnji razvoj univerze. Do otvoritve nove knjižnične stavbe je bilo vanjo v celoti preseljeno vse knjižnično gradivo Univerzitetne knjižnice Maribor in velik del opreme starih prostorov. Selitev je bilo potrebno izvesti v najkrajšem možnem času in z najmanjšimi stroški. Za uporabnike je bila knjižnica zaprta le mesec dni. Selitev je oteževal začetek obnovitvenih del na starem poslopju. Poleg tega so vsi kletni skladiščni prostori nove stavbe ostali brez nove opreme in je bilo treba vzporedno seliti in montirati police ter 800.000 enot knjižničnega gradiva. Knjižnično gradivo je bilo treba seliti iz stare stavbe in iz dveh lokacij, kjer je bilo gradivo deponirano več let zaradi pomanjkanja prostora v osrednjem poslopju. Posebno zahtevna je bila selitev katalogov z več milijoni katalognih listkov. Pred otvoritvijo nove stavbe je potekala selitev delovnih prostorov knjižničnih oddelkov z dokumentacijo in knjižničnim gradivom v obdelavi. V manj kot dveh mesecih je bilo preseljenih več sto ton knjižničnega gradiva in opreme ter prestavljenih pol kilometra knjižnih polic. V začetku selitve je bila na predlog ravnatelja, dr. Bruna Hartmana, organizirana simbolična selitev knjižničnega gradiva z »živo verigo«, v kateri je sodelovalo nad tisoč ljudi na lokaciji med staro stavbo v Prešernovi ulici in novo stavbo v Gospejni, ki je bila spomin na podobno dejanje iz leta 1941, ko so spravljali na varno v »živi verigi« knjižnico slavističnega seminarja Univerze v Ljubljani.

Tudi v letu 1988 je knjižnica pripravila osem odmevnih razstav, Dr. Hartman je bil avtor razstave 85-letnica Univerzitetne knjižnice Maribor. Pripravil je tudi zloženko Na kratko o knjižnici. V Delu in Večeru je objavil Poročilo predsednika upravnega odbora Prešernovega sklada. V Večeru je objavil prispevek Sodobno informacijsko središče – nova stavba Univerzitetne knjižnice Maribor in prispevek Ob jubileju v novo obdobje – Univerzitetna knjižnica Maribor praznuje petinosemdesetletnico. V reviji Bibliotekarstvo – godišnjak Društva bibliotekara Bosne i Hercegovine je objavil prispevek Iskustva prilikom izgradnje Univerzitetne knjižnice Maribor. V zborniku mednarodnega kulturno-zgodovinskega simpozija Mogersdorf je objavil članek Čitalnice – jedra slovenskega kulturnega razvoja. Na kolegiju v počastitev 65. rojstnega dne ravnatelja Univerzitetne knjižnice Gradec dr. Franza Krollerja, ki sta ga 7. 7. 1988 priredila Zveza evropskih znanstvenih knjižnic LIBER in Univerzitetna knjižnica Gradec, je imel dr. Hartman referat *Das slowenische Bibliothekswesen von heute und die*

Universitätsbibliothek Maribor, ki ga je objavil v reviji LIBER. V Večeru je bil objavljen intervju Mirka Lorencija z dr. Hartmanom z naslovom In je bilo, kot je ona rekla. 28. 11. 1988 je umrla vodja oddelka za obdelavo knjižničnega gradiva višja bibliotekarka Alenka Vrabl in dr. Hartman je v Večeru obudil spomin na njeno življenje ter delo.

28. 3. 1988 se je dr. Hartman udeležil svečanega polaganja temeljnega kamna Nacionalne i sveučilišne biblioteke v Zagrebu. Julija 1988 je bil povabljen na letno skupščino Zveze evropskih znanstvenih knjižnic LIBER v Kjobenhaven. 19. 12. 1988 je bil povabljen na sprejem ob upokojitvi ravnatelja Univerzitetne knjižnice Gradec, dr. Franza Krollerja, s katerim sta veliko let dobro sodelovala in izmenjevala izkušnje pri vodenju univerzitetnih knjižnic.

6. 2. 1989 se je zadnjič sestal gradbeni odbor za izgradnjo nove stavbe Univerzitetne knjižnice in s potrditvijo končnih situacij za gradbena, obrtniška, instalacijska dela končal svoje delo, ki ga je pričel 6. 3. 1986. Seje se je udeležil tudi dolgoletni in zaslužni ravnatelj Univerzitetne knjižnice Maribor, dr. Hartman.

7 Obdobje od 1989 do 2011:

zgodovina knjižničarstva, biografije, avtobiografija

31. 3. 1989 se je dr. Hartman upokojil. Helena Grandovec je v Večeru objavila pogovor z njim z naslovom Slovo od službe, ne od dela (Grandovec, 1989, str. 6). Tudi po upokojitvi je dr. Hartman še veliko sodeloval s knjižnico. Takrat je bilo v knjižnici zaposlenih 53 delavcev, vanjo je bilo vpisanih 14.000 uporabnikov, ki si je letno izposodilo 250.000 enot knjižničnega gradiva, pripravila pa je deset razstav. Septembra 1989 je dr. Hartman pripravil razstavo Slovensko narodno gledališče. Skoraj vsak dan je prihajal v knjižnico, kjer je vsa leta raziskovalno delal ter objavil več kot štirideset prispevkov s področja knjižničarstva. Največ časa je preživel v Oddelku za domoznansko dokumentacijo. Vsa leta po upokojitvi je bil vedno pripravljen svetovati mlajšim bibliotekarjem.

Leta 1989 je pri založbi Partizanska knjiga izšla njegova knjiga Rudolf Maister, v kateri je v poglavju Maister bibliofil zapisal: »O generalu Maistru se malo ve, da je bil strasten ljubitelj knjig, ki se je nanje tudi dobro spoznal. Ustvaril si je dragoceno knjižnico, eno največjih in najlepših zasebnih knjižnic na Slovenskem« (Hartman, 1989, str. 56). Leta 1998 je pri založbi DZS izšla njegova knjiga Rudolf Maister – general in pesnik, v kateri je zapisal, da so ob osemdesetletnici bojov za Maribor in severno mejo v Univerzitetni knjižnici uredili posebno sobo z imenom Maistrova knjižnica, v kateri

je 5.200 enot gradiva, ki ga je zbral Rudolf Maister (Hartman, 1998, str. 107). Leta 1991 je v publikaciji Maribor skozi stoletja objavil prispevke o knjižnicah v Mariboru. Leta 2001 je izšla njegova monografska publikacija *Kultura v Mariboru*, v kateri je objavil poglavja: *Knjižnice v Mariboru*, *Knjige in knjižnice v Mariboru do marčne revolucije 1848. leta*, *Slovanska čitalnica v Mariboru in njeni knjižnici*, *Slovensko delavsko bralno in pevsko društvo v Mariboru in njegova knjižnica*, *Knjižnica Slovenske krščansko-socialne zveze in prosvetne zveze v Mariboru*, *Delavske knjižnice v Mariboru do druge svetovne vojske*, *Südmarkini knjižnici v Mariboru*, *Mariborska zveza kulturnih društev in njene knjižnice*, *Mariborske sokolske knjižnice*, *Izposojevalne knjižnice v Mariboru*, *Petinsedemdeset let Univerzitetne knjižnice Maribor 1903-1978*, *Knjižnica Pedagoške centrale v Mariboru 1921-1941*, *Zgodovina knjižnice Mariborske (klasične) gimnazije 1758-1941*, *Knjižnica mariborske realke (Realne gimnazije) 1870-1941*, *Prvo knjižničarsko obdobje Janka Glazerja*, *Janko Glazer – zgled slovenskega knjižničarja*, *Dvoje nenavadnih mariborskih knjižničarjev*, *Miklošič kot bibliotekar Dunajske dvorne knjižnice*, *Mariborsko univerzno knjižničarstvo v sklopu slovenskega in svetovnega*, *Idejna podoba univerzitetne knjižnice Maribor*, *O novi stavbi Univerzitetne knjižnice Maribor*. V poglavju *Idejna podoba univerzitetne knjižnice Maribor* je zapisal: »Pregled namenskih in idejnih sprememb v delovanju Univerzitetne knjižnice Maribor od začetkov v letu 1903 kaže zanimiv razvoj ustanove od zaprte strokovne knjižnice do sodobne univerzne knjižnice. Voditelji knjižnice so ji jasno snovali razvojno smer. Dobro so se znali prilagajati razvojnim potrebam mesta, pokrajine in Slovenije. Za knjižnico je značilno, da v svoji ideji in namenu še zmeraj zaokrožuje vse elemente izza ustanovitvenih časov, hkrati pa je informacijsko jedro drugega slovenskega univerznega skopa in ob Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani dragoceno hranilišče slovenske tiskovne produkcije« (Hartman, 2001, str. 879). Leta 2009 je izšla njegova knjiga *Maribor – dogajanja in osebnosti*, ki dopolnjuje knjigo *Kultura v Mariboru*.

Objavljal je tudi biografije mariborskih knjižničarjev. Leta 2007 pa je pri založbi *Litera* izšla njegova avtobiografija z naslovom *Na poti pride vse naproti – iz Celja v življenje*. V njej je zapisal: »Na poti pride vse naproti. Meni je prišlo res vse mogoče, dobro in sabo, nadležno in prijetno. V življenju sem imel veliko sreče, rekel bi pa, da sem si malo pomagal tudi s pametjo. In je šlo. Življenje sem menda dobro preživel, ker si od njega nisem nikoli preveč obetal. Za vse, kar mi je dalo, sem mu hvaležen« (Hartman, 2007, str. 305).

Leta 1989 je prejel Glazerjevo nagrado. Leta 2003 je postal častni občan Mestne občine Maribor. Leta 2005 je postal častni član Društva univerzitetnih profesorjev Maribor. Postal je tudi častni član Zgodovinskega društva dr. Franca Kovačiča in Slavističnega društva Slovenije. Leta 1996 ga je Društvo bibliotekarjev Maribor imenovalo za častnega člana. Leta 2011 je postal častni član Zveze bibliotekarskih društev Slovenije.

8 Aktivnosti v Društvu bibliotekarjev Maribor in Zvezi bibliotekarskih društev Slovenije

Mariborski knjižničarji so se za samostojno društvo z imenom Društvo bibliotekarjev Maribor odločili na ustanovnem občnem zboru 15. decembra 1967. Prvi predsednik društva je postal dr. Hartman in ga vodil do leta 1969. Ustanovitev samostojnega bibliotekarskega društva v Mariboru je segla v zelo razgibano obdobje, v katerem se je šestero mariborskih občin skrčilo na troje in v katerem je matično knjižnično službo za nove občine prevzela Študijska knjižnica kot strokovno najbolj usposobljena, Mestna in Delavska knjižnica pa naj bi se v primernem času združili. Na ustanovnem občnem zboru Društva bibliotekarjev Maribor je bil izvoljen odbor, v katerem je bila tajnica Breda Filo, blagajničarka Zofka Koncilija, obe iz Študijske knjižnice, kjer je imelo društvo sedež. Povezava društvenega dela z delom Študijske knjižnice se je pokazala za zelo koristno in učinkovito. Novo društvo je bilo pomemben člen v skupnem prizadevanju za reformiranje knjižničarstva na območju mariborskih občin in tudi širšega zaledja. Že mesec po ustanovitvi je Društvo bibliotekarjev Maribor organiziralo tečaj za ljudske knjižničarje pri društvih in jih nato sprejelo za svoje člane. Tako so se koncentrirali ustvarjalni naporji vseh vrst knjižničarjev. Prepletanje službenih dolžnosti z zavestnim prisvajanjem bibliotekarske vede in njenim bogatenjem je bila osnova za uspešen razvoj mariborskega knjižničarstva. Zanj so bili zaslužni tako knjižnične ustanove kot bibliotekarsko društvo (Hartman, 1998, str. 11).

Vsa leta od zaposlitve v Študijski knjižnici je bil dr. Hartman tudi član Društva bibliotekarjev Slovenije in od leta 1984 Zveze bibliotekarskih društev Slovenije, kjer je prevzel najodgovornejše funkcije. Od leta 1974 do 1979 je bil urednik revije *Knjižnica*. Od leta 1988 do 1989 je bil predsednik uredniškega sveta. Na seji uredniškega sveta 28. februarja 1977 je poročal o dvajsetem jubilejnem letniku, ki je izšel v tisoč izvodih in problem strnil v vprašanje: «Ali visoka strokovna raven, ki jo je *Knjižnica* dosegla v primerjavi z istovrstnimi revijami v svetu, govori vsemu članstvu DBS?». Opozoril je, da mora biti revija pripomoček za permanentno strokovno izobraževanje in da bi bilo dobro razmisliti, ali ne bi imeli poleg *Knjižnice*, ki izhaja v daljših časovnih razmikih, še glasilo, ki bi sprotno obveščalo članstvo DBS in knjižnice o aktualnih knjižničarskih problemih (Hartman, 1977, str. 219).

V letih od 1965 do 1996 je v reviji *Knjižnica* objavil 46 prispevkov iz naslednjih področij: zgodovina knjižnic in knjižničarstva (6), knjižnice in knjižničarstvo na tujem (2), poročila o tuji periodični bibliotekarski literaturi (13), splošni problemi knjižničarstva v Sloveniji (3), slovenska bibliotekarska periodika (1), knjižnična zakonodaja (2), slovenske splošnoizobraževalne knjižnice (1), slovenske visokošolske knjižnice (3), gradnja in oprema knjižnic (1), periodične publikacije (1), dokumentacijska in informacijska

dejavnost v knjižnicah (1), razstave v knjižnicah (3), nagrade in priznanja knjižničnim delavcem (1), biografije (7), kulturna zgodovina (1).

V reviji *Knjižnica* je v letih od 1964 do 1970 objavljala poročila o reviji Društva nemških ljudskih knjižničarjev in Nemškega knjižničnega združenja *Bücherei und Bildung*, ki je izhajala v Reutlingenu, mestu blizu Stuttgarta, ki je bilo pomembno središče ljudskega knjižničarstva Zvezne republike Nemčije. Leta 1971 je revija spremenila ime v *Buch und Bibliothek* in dr. Hartman je o njej poročal do leta 1980. Leta 1971 je v reviji *Knjižnica* zapisal, da je revija poleg naslova spremenila tudi vsebino. Novi urednik se je zavzemal za to, da bi se nemško knjižničarstvo prenovilo z bibliotekarskimi dosežki po svetu in ubralo nove poti. Preimenovanje revije je bil izraz resne volje, da bi pomagala postaviti temelje, ki bi omogočili času ustrezno raziskovanje knjige in knjižnic ter izobraževanje o njih. Zavzemal se je tudi za to, da bi knjižničarji morali obvladati komunikacijske znanosti, psihologijo, sociologijo in politologijo, knjižnice pa bi morale postati »storitvena podjetja« in ne samo zakladnice (Hartman, 1972, str. 176).

Dr. Hartman je bil med pobudniki ustanovitve Kalanovega sklada, ki so ga ustanovili slovenski knjižničarji na zborovanju 7. novembra 1974 v Ljubljani in od leta 1984 deluje v okviru Zveze bibliotekarskih društev Slovenije, ko je pričel z rednim podeljevanjem nagrad za najboljše strokovne in znanstvene prispevke s področja bibliotekarstva. Na številnih bibliotekarskih srečanjih in posvetovanjih je dr. Hartman aktivno deloval kot organizator, moderator ali kot predavatelj. Leta 1977 je za prispevek k razvoju slovenskega knjižničarstva prejel Čopovo diplomu. Aktivni stik z ZBDS in DBM je ohranil tudi po upokojitvi.

9 Pedagoško delo na področju bibliotekarstva

Že kmalu po zaposlitvi v Študijski knjižnici je dr. Hartman spoznal, da so za dobro delovanje knjižnic potrebni izobraženi delavci. S sodelavci je bil leta 1971 pobudnik, da bi se na mariborski Pedagoški akademiji ustanovil oddelek za knjižničarstvo. Ta pobuda se takrat ni uresničila.

Nekaj let kasneje je bil med pobudniki, da bi se organiziral študij bibliotekarstva na Univerzi v Ljubljani. Najprej je bil študij bibliotekarstva organiziran na Fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo in dr. Hartman je bil v študijskem letu 1984/1985 imenovan za predavatelja s področja bibliotekarstva. V študijskem letu 1987/1988 se je pričel organizirati študij bibliotekarstva na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Ko je bil Oddelek za bibliotekarstvo v študijskem letu 1987/1988 ustanovljen, se je to zgodilo po dolgoletnih prizadevanjih in na temelju dolgoletne tradicije študija knjižničarstva

na Pedagoški akademiji v Ljubljani. Ta študij in teoretično delo slovenskih bibliotekarjev, ki je zbrano v glavnem v reviji *Knjižnica*, so postavili temelje za začetek univerzitetnega študija bibliotekarstva (Žnideršič, 1998, str. 5). Med temi bibliotekarji je bil tudi dr. Hartman. Bil je član delovne skupine, v kateri so bili predstavniki Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani, Univerzitetne knjižnice v Mariboru, Pedagoške akademije v Ljubljani, Fakultete za sociologijo, politične vede in novinarstvo, Filozofske fakultete in Društva bibliotekarjev Slovenije, ki je v letu 1982 pripravila osnutek vsebinske zasnove za visokošolski študij bibliotekarstva (Berčič, 1998, str. 9). Leta 1984 je delovna skupina pripravila nov predlog, ki je temeljil na programu in izkušnjah pri pouku knjižničarstva na višji stopnji izobraževanja na Pedagoški akademiji v Ljubljani ter na primerih študija bibliotekarstva v drugih državah (Berčič, 1998, str. 11). Študij bibliotekarstva je obsegal štiri širša predmetna področja z ustreznimi strokovnimi predmeti, in sicer: organiziranost in razvoj bibliotekarske stroke, obdelava in uporabljanje knjižničnega gradiva, knjigarstvo in splošna znanja (Berčič, 1998, str. 14).

Učni načrt za predmet *Sodobna organiziranost bibliotekarstva* je pripravil dr. Hartman in ga tudi predaval v študijskih letih 1987/1988-1990/1991 (Berčič, 1998, str. 17). Vsebinski poudarek pri predmetu je bil spoznavanje strokovnih vprašanj s področja organiziranja in delovanja sodobnega knjižničarstva ter modernega poslovanja posameznih vrst knjižnic, usposabljanje za obravnavanje in razreševanje teoretičnih in metodoloških vprašanj pri organiziranju in delovanju vseh vrst knjižnic, strokovnih služb in delovnih postopkov v knjižnicah, knjižničnih mrež in knjižničnih informacijskih sistemov (Berčič, 1998, str. 14).

Dr. Hartman je bil mentor študentom bibliotekarstva pri diplomskih, magistrskih in doktorskih delih. Na svoje študente je prenašal znanje in bogate izkušnje ter jim dal dobre temelje za delo v knjižnicah, v katerih so se zaposlili po končanem študiju bibliotekarstva.

10 Sklepne misli

Bibliografija dr. Hartmana obsega nad 1.000 enot. Objavljal je monografske publikacije, članke in prispevke s področja gledališča, knjižničarstva, literarne zgodovine in kulturne zgodovine. Pisal je biografije in prevajal. Objavil je več kot 180 prispevkov s področja knjižničarstva.

Prva leta po zaposlitvi v Študijski knjižnici se je posvetil njeni novi organizaciji. Imel je spoštljiv odnos do starejših bibliotekarjev, ki so bili v knjižnici zaposleni že pred njegovim prihodom. Dr. Stanislavu Kosu je zaupal funkcijo svetovalca, upokojenemu

prof. dr. Ivanu Dorniku izčrpavanje starejših periodičnih publikacij, prof. Bogu Teplyju izčrpavanje Marburger Zeitung, nekdanjemu ravnatelju Študijske knjižnice, prof. Janku Glazerju, pa vodenje rokopisnega oddelka. Bil je odprt za njihove pobude in jim prisluhnil, ko so mu posredovali svoja znanja in dragocene izkušnje. Novo v knjižnici je bilo zanj nadaljevanje obstoječega stanja, ki ga je dopolnjeval in obogatil z novimi zamislimi. Zavedal se je, kako pomemben vir podatkov za proučevanje zgodovine in kulturne zgodovine Maribora so periodične publikacije. Vse tiste, ki jih Študijska knjižnica ni imela, je pridobil v obliki mikrofilmov iz knjižnic v Gradcu. Da bi uporabnikom omogočil dostop do katalogov večjih evropskih knjižnic, je po dogovoru z njihovimi ravnatelji za svojo ustanovo pridobil kataloge v obliki mikrofišev. Veliko naporov je prva leta po prihodu v knjižnico vložil v izboljšanje statusa in delovanja ljudskih, šolskih in strokovnih knjižnic v mariborskem okraju, vzpostavitvi matične službe, združitvi Mestne in Delavske knjižnice ter konceptu knjižnične mreže v Mariboru. Ko je dobro spoznal tudi delo drugih študijskih knjižnic v Sloveniji, je začutil, da bi bilo dobro povečati sodelovanje med njimi. Na zborovanju slovenskih bibliotekarjev leta 1968 je dal pobudo za ustanovitev Skupnosti študijskih knjižnic Slovenije in postal njen prvi predsednik.

Knjižnica se je z znanstvenimi zbirkami in izkušenimi bibliotekarji vedno bolj integrirala z Združenjem visokošolskih zavodov. Dr. Hartman je s sodelavci, predstavniki izvršnega sveta in visokošolskimi učitelji ugotovil, da ime Študijska knjižnica ne ustreza več delovnemu področju, ki ga je ustanova že več let opravljala. Leta 1970 je predlagal, da se preimenuje v Visokošolsko in študijsko knjižnico Maribor. Že takrat sta nastali viziji o Univerzi v Mariboru z Univerzitetno knjižnico kot eno njenih osrednjih ustanov in o novi knjižnični stavbi.

Dr. Hartman je bil zelo ponosen na to, da je v začetku sedemdesetih let knjižnica, ki jo je vodil, postala ob Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani druga slovenska knjižnica z nalogo arhiviranja tiskov iz vse Slovenije. Prav tako je bil ponosen na podpis Samoupravnega sporazuma o združitvi v Univerzo v Mariboru in preimenovanje knjižnice v Univerzitetno knjižnico Maribor leta 1975.

Po velikih statusnih spremembah in spremembah v poslanstvu knjižnice se je dr. Hartman z vso vnemo lotil priprav na gradnjo nove stavbe. Po pogovorih z arhitekti, ravnatelji evropskih knjižnic in na osnovi literature o knjižničnih zgradbah je leta 1978 v Idejnem projektu nove knjižnične stavbe predstavil svoje zamisli o bodoči stavbi. Sledila so leta polna pričakovanj, ko je dobil zagotovila, da se bo gradnja v kratkem pričela, in leta razočaranj, ko so bile investicije v negospodarske objekte ustavljene. To stanje je trajalo do leta 1986, ko so na gradbišču pričeli delovati stroji in se sredi leta 1988, ko je bila stavba zgrajena, ustavili. Takrat se je uresničila dolgoletna

vizija dr. Hartmana. Z njim smo se veselili vsi sodelavci, univerzitetni profesorji, študenti, dijaki in drugi Mariborčani. To veselje in hvaležnost smo mu izrazili s sodelovanjem v živi verigi, ko smo si 4. oktobra 1988 podajali iz roke v roko knjige na ulicah med staro in novo stavbo.

Ko je načrtoval novo stavbo, se je zavedal, da je v novih prostorih potrebna tudi nova organizacija in nova tehnologija. Leta 1982 je predlagal Računalniškemu centru Univerze v Mariboru sodelovanje pri razvoju računalniške podpore knjižničnih dejavnosti. Rezultat dogovorov in obojestranskih prizadevanj je bil računalniško podprt sistem izposoje, ki je v knjižnici pričel delovati leta 1984. V naslednjih letih so sledili računalniško podprti sistem bibliografije, vzajemne katalogizacije in COBISS. Ob obiskih mednarodnih posvetovanj in ogledih dobro organiziranih evropskih univerzitetnih knjižnic je dr. Hartman spoznal, da je uporabnikom potrebno zagotoviti dostop do strokovnih in znanstvenih podatkovnih zbirk v obliki on-line. Že leta 1986 se je osebno zavzel, da je knjižnica dobila s pomočjo ustanove Radio Austria dostop do zbirke DIALOG in kasneje tudi do drugih.

Ob velikih naporih, ki sta jih zahtevala gradnja nove stavbe in uvedba informacijske tehnologije, je vsa leta skrbno spremljal tujo bibliotekarsko literaturo in o njej objavljaval recenzije v reviji Knjižnica. Ko se je vrnil z obiskov knjižnic v drugih državah, je o svojih vtisih poročal s prispevki na posvetovanjih in v revijah. Zavedal se je, da snujemo prihodnost na temeljih preteklosti in veliko let je proučeval zgodovino slovenskih knjižnic ter ugotovitve objavljaval v monografskih in periodičnih publikacijah. Skrbno je spremljal življenje in delo svojih sodelavcev ter prispevke o njih objavljaval v bibliotekarskih revijah, časopisih, v Enciklopediji Slovenije in Slovenskem biografskem leksikonu. Ob tem je vsako leto pripravil eno ali več razstav s področja literarne in kulturne zgodovine ter knjižničarstva, ki so si jih uporabniki knjižnice z velikim zanimanjem ogledali.

Ob viziji nove stavbe in nove informacijske tehnologije je imel tudi vizijo izobraževanja bibliotekarjev, ki se je uresničila leta 1987 z ustanovitvijo Oddelka za bibliotekarstvo na Filozofski fakulteti v Ljubljani.

Dr. Hartmana ni več med nami. Od njega smo se poslovili z besedami: »Spoštovali smo vas in vas imeli radi!« Njegov stol v domoznanskem oddelku, kjer se je vsa leta po upokojitvi poglobljaval v kulturno zgodovino Maribora in zgodovino knjižničarstva, bo ostal prazen. Prav tako bo ostal prazen stol v Gledališki kavarni, kjer se je rad pridružil srečanjem upokojenih sodelavk in sodelavcev ter z njimi obujal spomine na ustvarjalna leta, ko je z njimi snoval prihodnost knjižnice. Na policah Univerzitetne knjižnice Maribor, Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani in drugih slovenskih knjižnic

pa ostajajo njegove knjige in članki, ki nas vabijo, da sežemo po njih, se poglobimo v njihovo vsebino in prisluhnemo vizionarju slovenskega knjižničarstva dr. Hartmanu.

Navedeni viri

- Berčič, B. (1998). Visokošolski študij bibliotekarstva v Sloveniji od začetka do 1990. *Zbornik razprav* (str. 7-36). Ljubljana : Filozofska fakulteta.
- Drinovec, J. (2005). Pogovor z dr. Brunom Hartmanom. *Zdravniški vestnik* 74, (4), 251-262.
- Forstnerič, F. (1989, 15. april). Konec službe, ne pa tudi dela. *Delo* 31, str. 28.
- Forstnerič Hajnšek, Melita (2004, sobota 9. oktober). Mojo generacijo je zanašalo v levo : pogovor z dr. Brunom Hartmanom ob njegovi 80-letnici. *Večer* 60, str. 36-37.
- Grandovec, H. (1989, 1. april). Slovo od službe, ne od dela. *Večer* 45, str. 6.
- Hartman, B. (1965). Študijska knjižnica Maribor. *Knjižnica* 9, (1-4), 72.
- Hartman, B. (1965). Bücherei und Bildung. *Knjižnica* 9, (1-4), 107-108.
- Hartman, B. (1966, 5. maj)). Sto let slovenskega romana – razstava v mariborski študijski knjižnici. *Delo* 7, str. 5.
- Hartman, B. (1966). Razstave v študijskih knjižnicah. *Knjižnica* 10, (1-4), 13-19.
- Hartman, B. (1966). Bücherei und Bildung. *Knjižnica* 10, (1-4), 155-157.
- Hartman, B. (1966, 22. oktober). Slovenski knjižni jezik – razstava v mariborski študijski knjižnici. *Večer* 22, str. 4.
- Hartman, B. (1967). Nesreča ne pride nikoli sama. *Dialogi* 6, (9), 3.
- Hartman, B. (1967). Pred finančnim načrtom za leto 1968. *Dialogi* 3, (10), 3.
- Hartman, B. (1967). Študijska knjižnica Maribor. *Knjižnica* 11, (1-4), 165-166.
- Hartman, B. (1967). Bücherei und Bildung. *Knjižnica* 11, (1-4), 211-213.
- Hartman, B. (1967, 15. september). Knjiga ni samo potrošniško blago. *Večer* 23, str. 14.
- Hartman, B. (1968). Študijska knjižnica v Mariboru. *Bilten MTT* 11, (11), 16.
- Hartman, B. (1968). Študijska knjižnica v Mariboru. *Časopis za zgodovino in narodopisje* 39=4, (1), 298-302.
- Hartman, B. (1968). Študijska knjižnica Maribor. *Knjižnica* 12, (1-4), 73-74.
- Hartman, B. (1968). Bücherei und Bildung. *Knjižnica* 12, (1-4), 138-140.
- Hartman, B. (1968). Prof. Janko Glazer. *Knjižnica* 12, (1-4), 77-82.
- Hartman, B. (1968, 20. september). Javne knjižnice v Greenwichu. *Večer* 24, str. 15.
- Hartman, B. (1969). Prizadevanja za učiteljske in šolske javne knjižnice na Slovenskem dve desetletji po sprejetju šolske zakonodaje leta 1869. *Knjižnica* 13, (1-4), 16-30.
- Hartman, B. (1969). Študijska knjižnica. *Knjižnica* 13, (1-4), 89-90.
- Hartman, B. (1969). Ustanovitev skupnosti študijskih knjižnic Slovenije. *Knjižnica* 13, (1-4), 52-57.
- Hartman, B. (1969). Naše okno v svet. *Knjižnica* 13, (1-4), 83-84.
- Hartman, B. (1970). Preimenovanje Študijske knjižnice v Mariboru. *Knjižnica* 14, (1-4), 92-93.
- Hartman, B. (1970). Študijska knjižnica Maribor. *Knjižnica* 14, (1-4), 119-120.

- Hartman, B. (1971). Dunajska dvorna knjižnica in njeni slovenski knjižničarji. *Knjižnica* 15, (3-4), 97-107.
- Hartman, B. (1971). Visokošolska in študijska knjižnica v Mariboru. *Knjižnica* 15, (3-4-), 137-138.
- Hartman, B. (1971, 14. november). Svetovni kongres knjižničarjev. *Večer* 27, str. 16.
- Hartman, B. (1972). Buch und Bibliothek. *Knjižnica* 16, (1-4), 176-178.
- Hartman, B. (1972). Visokošolska in študijska knjižnica Maribor. *Knjižnica* 16, (1-4), 133-134.
- Hartman, B. (1973, 19. maj). Skozi težave k vzponom in uspehom : dvoje obletnic mariborske Visokošolske in študijske knjižnice 1903–1923–1972. *Delo* 15, 19.
- Hartman, B. (1973). Permanentno obrazovanje i biblioteka. *Drugi Kongres andragoga Jugoslavije, Budva* (str. 120-127). Beograd.
- Hartman, B. (1973). Die Wiener Hofbibliothek und ihre slowenischen Bibliothekare. *Internationales Kulturhistorisches Symposium Mogersdorf 1970*. Eisenstadt.
- Hartman, B. (1973). Visokošolska in študijska knjižnica Maribor. *Knjižnica* 17, (1-4), 128.
- Hartman, B. (1973). Buch und Bibliothek. *Knjižnica* 17, (1-4), 179-181.
- Hartman, B. (1973). Bard spod Pohorja : ob osemdesetletnici Janka Glazerja. *Naši razgledi* 22, (7), 174.
- Hartman, B. (1973). *Projekt visokošolskega knjižničnega sistema v Mariboru*. Maribor : Visokošolska in študijska knjižnica.
- Hartman, B. (1973, 18. januar). Informacijska služba v VIŠK. *Večer* 29, 3.
- Hartman, B. (1973, 12. november). Sodobno mesto znanosti : univerza in univerzna knjižnica v prijateljskem Marburgu ob Lahni. *Večer* 29, 4.
- Hartman, B. (1974). Visokošolska in študijska knjižnica v Mariboru 1967-1972. *Časopis za zgodovino in narodopisje* 45=10, 205-210.
- Hartman, B. (1974, 9. januar). Pomanjkljivosti : novi republiški zakon o visokem šolstvu bi se moral vezati na zakon o knjižničarstvu in ga poglobiti. *Delo* 16, str. 8.
- Hartman, B. (1974, 25. maj). Maribor potrebuje svojo prvo knjižnično stavbo. *Delo* 16, str. 24.
- Hartman, B. (1974). Janko Glazer. *Jezik in slovstvo* 20, (7), 214-217.
- Hartman, B. (1974). Buch und Bibliothek. *Knjižnica* 18, (1-2), 102-104.
- Hartman, B. (1974). Visokošolska in študijska knjižnica Maribor. *Knjižnica* 18, (1-2), 128-129.
- Hartman, B. (1974). Na zborovanju avstrijskih bibliotekarjev. *Knjižnica* 18, (3-4), 191-193.
- Hartman, B. (1974, 21. junij). Določila visokošolskem knjižničarstvu. *Naši razgledi* 12, str. 312.
- Hartman, B. (1974). *Projekt visokošolskega knjižničnega sistema v Mariboru*. Maribor : Združenja visokošolskih zavodov.
- Hartman, B. (1974, 21. maj). Spomladansko zborovanje slovenskih knjižničarjev. *Večer* 30, str. 7.
- Hartman, B. (1975). Die Hochschul- und Studienbibliothek in Maribor. *Biblos* 24, (4), 282-287.
- Hartman, B. (1975, 5. februar). Janko Glazer. *Delo* 17, str. 8.
- Hartman, B. (1975). In memoriam Janku Glazerju. *Dialogi* 11 (3), 137-138.
- Hartman, B. (1975). Buch und Bibliothek. *Knjižnica* 19, (1-4), 175-176.
- Hartman, B. (1975). Visokošolska in študijska knjižnica Maribor. *Knjižnica* 19, (1-4), str. 175-176.

- Hartman, B. (1975, 17. februar). Predstavljamo vam dragocenosti iz knjižničnega gradiva Visokošolske in študijske knjižnice v Mariboru. *Večer* 31, str. 5.
- Hartman, B. (1975). Visokošolski knjižnični sistem. *Zborovanje slovenskih knjižničarjev Ljubljana 7.-9. november 1974 (str. 5-18)*. Ljubljana.
- Hartman, B. (1975). Ustanovitev skupnosti knjižnic Slovenije. *Zborovanje slovenskih knjižničarjev Ljubljana 7.-9. november 1974 (str. 46-53)*. Ljubljana.
- Hartman, B. (1975). Visokošolska in študijska knjižnica. *Združenja visokošolskih zavodov Maribor (str. 58-60)*. Maribor.
- Hartman, B. (1975, 18. september). Visokošolska in študijska knjižnica. *Katedra* 15, str. 11.
- Hartman, B. (1975). Janko Glazer. *Ruški delavec* 17, (1), 15.
- Hartman, B. (1975, 4. februar). Pesniku Pohorja Janku Glazerju v slovo. *Večer* 31, str. 2.
- Hartman, B. (1975). Janko Glazer 1893-1975. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 21, (1-4), 37-39.
- Hartman, B. (1976). Buch und Bibliothek. *Knjižnica* 20, (1-4), 161-163.
- Hartman, B. (1976). Univerzitetna knjižnica Maribor. *Knjižnica* 20, (1-4), 178-179.
- Hartman, B. (1976). Iz kronike. *Knjižnica* 20, (1-4), 186.
- Hartman, B. (1976, 23. april). Izobraževalni skupnosti Slovenije. *Naši razgledi* 25, str. 219.
- Hartman, B. (1976, 24. december). Slovenski knjižničarski trenutek. *Naši razgledi* 25, str. 641-642.
- Hartman, B. (1977). Prvo knjižničarsko obdobje Janka Glazerja. *Časopis za zgodovino in narodopisje* 43=13, (1-2), 34-45.
- Hartman, B. (1977). Knjižničarstvo in množična občila. *Knjižnica* 21, (1-4), 59-70.
- Hartman, B. (1977). Knjižničarsko – dokumentacijski – informacijski sistem Univerze v Mariboru. *Knjižnica* 21, (1-4), 127-130.
- Hartman, B. (1977). Ob razstavah v Univerzitetni knjižnici Maribor. *Knjižnica* 21, (1-4), 205-206.
- Hartman, B. (1977). Seja uredniškega sveta Knjižnica. *Knjižnica* 21, (1-4), 218-220.
- Hartman, B. (1978, 4. februar). Pristrižena ali pozabljena izhodišča v knjižničarstvu. *Delo* 20, str. 22.
- Hartman, B. (1978, 3. junij). Med namenom in resničnostjo : petinsedemdeset let mariborske univerzitetne knjižnice. *Delo* 20, str. 27.
- Hartman, B. (1978, 14. december). Dosedanje tegobe in obeti za naprej. *Delo* 20, str. 5.
- Hartman, B. (1978). Poimenovanje in vsebinska usmeritev Študijske knjižnice v Mariboru po prvi svetovni vojski : ob petinsedemdesetletnici Univerzitetne knjižnice Maribor. *Knjižnica* 22, (1-2), 7-16.
- Hartman, B. (1978). Razstave v Univerzitetni knjižnici Maribor. *Knjižnica* 22, (1-2), 141-143.
- Hartman, B. (1978). Petinsedemdeset let Univerzitetne knjižnice Maribor : govor ravnatelja na strokovnem posvetovanju Društva bibliotekarjev Slovenije 5. Oktobra 1978 v Mariboru. *Knjižnica* 22, (3-4), 164-173.
- Hartman, B. (1978). Beseda ob jubileju. *Univerzitetna knjižnica Maribor 1903-1978 : jubilejni zbornik (str. 7-8)*. Maribor.
- Hartman, B. (1978). Petinsedemdeset let Univerzitetne knjižnice Maribor. *Univerzitetna knjižnica Maribor 1903-1978 : jubilejni zbornik (str. 9-106)*. Maribor.

- Hartman, B. (1978). *Univerzitetna knjižnica Maribor 1903-1978: jubilejni zbornik*/uredil B. Hartman. Maribor : Obzorja.
- Hartman, B. (1978). *Univerzitetna knjižnica Maribor*. Maribor : Obzorja. – (Kulturni in naravni spomeniki Slovenije ; 88).
- Hartman, B. (1979). O knjižnični opremi. *Posvetovanje Arhivi* 79 (str. 6). Maribor.
- Hartman, B. (1979). Univerzitetna knjižnica Maribor. *Časopis za zgodovino in narodopisje* 50=15, (1-2), 603-607.
- Hartman, B. (1979, 18. julij). Bogo Teply. *Delo* 21, str. 6.
- Hartman, B. (1979). Univerzitetna knjižnica Maribor. *20 let visokega šolstva združenega v Univerzi v Mariboru* (str. 40-43). Maribor : Univerza.
- Hartman, B. (1979). Upokojitev dveh zaslužnih delavcev Univerzitetne knjižnice Maribor : Lea Domanjko in Dušan Spindler. *Knjižnica* 23, (1-4), 184-185.
- Hartman, B. (1980). Delavske knjižnice v Mariboru do druge svetovne vojske. *Časopis za zgodovino in narodopisje* 51=16, (2), 322-350.
- Hartman, B. (1980). Knjižnica Pedagoške centrale v Mariboru. *Knjižnica* 24, (1-4), 9-18.
- Hartman, B. (1980). Buch und Bibliothek. *Knjižnica* 24, (1-4), 169-171.
- Hartman, B. (1980). Prof. Bogo Teply. *Knjižnica* 24, (1-4), 108-110.
- Hartman, B. (1980). Pavla Reberšek. *Knjižnica* 24, (1-4), 111-113.
- Hartman, B. (1980). Maribor : knjižničarstvo. *Krajevni leksikon Slovenije* 4, str.201. Ljubljana.
- Hartman, B. (1980, 27. marec). Pavla Reberšek. *Večer* 35, str. 4.
- Hartman, B. (1981). Knjižnica Slovenske krščansko-socialne zveze in Prosvetne zveze v Mariboru. *Časopis za zgodovino in narodopisje* 52=17, (1), 97-116.
- Hartman, B. (1981, 5. september). O knjižničarstvu – diagonalno. *Delo* 23, str. 27.
- Hartman, B. (1981). O novi stavbi Univerzitetne knjižnice Maribor. *Knjižnica* 25, (1-4), 62-80.
- Hartman, B. (1981). Izposojevalne knjižnice v Mariboru. *Knjižnica* 25, (1-4), 103-110.
- Hartman, B. (1981). Kronika : Univerzitetna knjižnica Maribor. *Knjižnica* 25, (1-4), 232-233.
- Hartman, B. (1981). *Univerzitetna knjižnica Maribor : kratka zgodovina*. Maribor : Univerzitetna knjižnica.
- Hartman, B. (1981). Sedemdesetletnica dr. Stanislava Kosa. *Knjižnica* 25, (1-4), 175-177.
- Hartman, B. (1981, 5. oktober). 70 let dr. Stanislava Kosa. *Večer* 36, str. 4.
- Hartman, B. (1981, 9. oktober). Zlata Kert. *Večer* 36, str. 4.
- Hartman, B. (1982, 29. december). Mestni načrti in zemljevidi od prvih del do zadnjega tiska. *Delo* 24, str. 5.
- Hartman, B. (1982). Konceptija razvoja knjižničarstva v Sloveniji iz leta 1971 in njena realizacija v obdobju 1971-1981. *Knjižnica* 26, (1-2), 9-22.
- Hartman, B. (1982). Umrta je Zlata Kert. *Knjižnica* 26, (1-2), 125-129.
- Hartman, B. (1982, 26. oktober), Slovenski knjigi vso skrb. *Večer* 37, str. 23.
- Hartman, B. (1983). Südmarkini knjižnici v Mariboru. *Časopis za zgodovino in narodopisje* 54=19, (1-2), 145-153.

- Hartman, B. (1983, 26. maj). Za sodobno informacijsko središče : ob osemdesetletnici Univerzitetne knjižnice v Mariboru. *Delo* 25, str. 8.
- Hartman, B. (1983, 17. november). Janko Glazer – knjižničar. *Delo* 25, str. 9.
- Hartman, B. (1983). Mariborske sokolske knjižnice. *Knjižnica* 27, (1-4), str. 37-40.
- Hartman, B. (1983). Mariborska Zveza kulturnih društev in njene knjižnica. *Knjižnica* 27, (1-4), 37-40.
- Hartman, B. (1983, 17. september). Vrednotenje Glazerjeve ustvarjalnosti : ob praznovanju 90-letnice rojstva pesnika Janka Glazerja. *Večer* 38, str. 8.
- Hartman, B. (1983, 30. december). Knjige pod zastavo. *Večer* 38, novoletna priloga str. 12.
- Hartman, B. (1984). Zgodovina knjižnic mariborske klasične gimnazije 1975-1941. *Časopis za zgodovino in narodopisje* 55=20,(2), 248-275.
- Hartman, B. (1984). Komunikacije in knjižničarstvo. *Dialogi* 20, (2), 1.
- Hartman, B. (1984). Kako načrtujemo novi zakon o knjižničarstvu. *Knjižnica* 28, (1-2), 5-9.
- Hartman, B. (1985). Knjižnica mariborske realke (realne gimnazije) 1870-1941. *Časopis za zgodovino in narodopisje* 56=21, (2), 139-162.
- Hartman, B. (1985, 17. januar). Slovenska bibliografija za osem let v zamudi. *Delo* 27, str. 7.
- Hartman, B. (1985). Univerzitetna knjižnica. *Univerza v Mariboru* 85/86, str. 181-183. Maribor : Univerza.
- Hartman, B. (1985, 20. april). Povezano z računalniki. *Večer* 41, str. 8.
- Hartman, B. (1985, 17. Avgust). Izpadla iz osnutkov razvojnih načrtov ali mariborska Univerzitetna knjižnica. *Večer* 41, str. 8.
- Hartman, B. (1986, 22. marec). Kam se bo preselil NUK ?. *Delo* 28, str. 16.
- Hartman, B. (1986). Mikrofilmanje časopisja v Univerzitetni knjižnici Maribor. *Knjižnica* 30, (1-2), 101-102.
- Hartman, B. (1986). Mariborsko univerzno knjižničarstvo v sklopu slovenskega in svetovnega. *Knjižnica* 30, (3-4), 1-8.
- Hartman, B. (1986). Knjižničarstvo mariborske univerze. *Razvoj univerznih informacijskih sistemov ob podpori sodobne informacijske tehnologije : zbornik referatov* (str. 31-33). Maribor : Univerza.
- Hartman, B. (1986). Univerzitetna knjižnica Maribor. *Savremena biblioteka* 18, (13), 9-11.
- Hartman, B. (1986, 4. oktober). V povezavi s svetom : povzetek referata Mariborsko univerzno knjižničarstvo v sklopu slovenskega in svetovnega. *Večer* 42, str. 22.
- Hartman, B. (1987). Iskustva prilikom izgradnje Univerzitetne knjižnice Maribor. *Bibliotekarstvo* 32, (van. br.), 21-25.
- Hartman, B. (1987, 12. december) Sodobnejša Centralna tehniška knjižnica : poštni predal 29. *Delo* 29, str. 27.
- Hartman, B. (1987). Brumen, Nikica. *Enciklopedija Slovenije* 1. zvezek (str. 406-407). Ljubljana.
- Hartman, B. (1988). Bibliofil Rudolf Maister in njegova knjižnica. *Boj za Maribor 1918-1919* (str. 192-196). Maribor.
- Hartman, B., Jelušič, S. (1988). *Guide to University Libraries of the Work Community Alps-Adria*. Rijeka : University library.

- Hartman, B. (1988, 20. februar). Sodobno informacijsko središče : nova stavba Univerzitetne knjižnice Maribor. *Večer* 44, str. 23.
- Hartman, B. (1988, 28. maj). Ob jubileju v novo obdobje. *Večer* 44, str. 22.
- Hartman, B. (1988, 7. december). Alenka Vrabl. *Večer* 44, str. 14.
- Hartman, B. (1989). Filo, Breda. *Enciklopedija Slovenije* 3. zvezek (str. 111-112). Ljubljana.
- Hartman, B. (1989). Glazer, Janko. *Enciklopedija Slovenije* 3. zvezek (str. 235). Ljubljana.
- Hartman, B. (1989.) *Rudolf Maister*. Ljubljana : Partizanska knjiga. – (Znameniti Slovenci).
- Hartman, B. (1989). Das slowenische Bibliothekswesen von heute – und die Universitätsbibliothek Maribor. *Liber Bulletin* (32/33), 199-204.
- Hartman, B. (1989). Nova stavba Univerzitetne knjižnice Maribor. *Sodobni arhivi* (11), 19-21.
- Hartman, B. (1989, 22. maj). Visok odstotek obiskovalcev. *Večer* 45, str. 4.
- Hartman, B. (1990). Kamenik, Ignac. *Enciklopedija Slovenije* 4. Zvezek (str. 376). Ljubljana.
- Hartman, B. (1990, 3. april). Vasja Sterle. *Večer* 46, str. 16.
- Hartman, B. (1991). Koroška osrednja knjižnica dr. Franc Sušnik. *Enciklopedija Slovenije* 5. zvezek (str. 286). Ljubljana.
- Hartman, B. (1991). Der Bibliothekar einst und jetzt. *Information Gestern, heute, morgen : Bibliotheken als wissenschaftliche Informations- und Servicezentren : Internationale Festschrift für Ferdinand Baumgartner zum 60. Geburtstag* (str. 343-346). Wien.
- Hartman, B. (1991). Kos, Stanislav. *Enciklopedija Slovenije* 5. zvezek (str. 312). Ljubljana.
- Hartman, B. (1991). Knjižnice v Mariboru. *Maribor skozi stoletja* (str. 695-704). Maribor.
- Hartman, B. (1991). Žunkovič (Schunkovitsch, Šunkovič), Davorin (Martin). *Slovenski biografski leksikon IV*, 15. zvezek (str. 1016-1018). Ljubljana.
- Hartman, B. (1992). Knjige in knjižnice v Mariboru do marčne revolucije 1848 leta. *Časopis za zgodovino in narodopisje* 62=28, (1), 188-199.
- Hartman, B. (1992). Ljudska in študijska knjižnica Ptuj. *Enciklopedija Slovenije* 6. zvezek (str. 276). Ljubljana.
- Hartman, B. (1992). Maister, Rudolf. *Enciklopedija Slovenije* 6. zvezek (str. 365-366). Ljubljana.
- Hartman, B. (1992). Mariborska knjižnica. *Enciklopedija Slovenije* 6. zvezek (str. 409). Ljubljana.
- Hartman, B. (1992). Miklošič kot bibliotekar dunajske dvorne knjižnice. *Miklošičev zbornik : mednarodni simpozij, Ljubljana, Maribor* (str. 527-537).
- Hartman, B. (1993). Dvoje nenavadnih mariborskih knjižničarjev : Davorin Žunkovič in Elizabeta Obolenska. *Časopis za zgodovino in narodopisje* 64=29, (2), 229-240.
- Hartman, B. (1993, 18. marec). Življenjski opus med literaturo in knjižničarstvom : ob stoletnici rojstva Janka Glazerja. *Delo* 35, str. 13.
- Hartman, B. (1993). Franc Kovačič. *Dom in svet : zbornik MCXXCIII* (str. 183-191). Maribor.
- Hartman, B. (1993, 5. november). Zaostajamo za osem let : za Narodno in univerzitetno knjižnico v Ljubljani. *Večer* 49, str. 13.
- Hartman, B. (1993). Janko Glazer – zgled slovenskega knjižničarja. *Zbornik ob devetdesetletnici Univerzitetne knjižnice Maribor 1903-1993 in stoletnici rojstva Janka Glazerja 1893-1975* (str. 99-113). Maribor : Univerzitetna knjižnica.

- Hartman, B. (1994). Knjige in knjižnice v času in prostoru. *Raziskovalec* 24, (1), 32-46.
- Hartman, B. (1994). Univerza in njena knjižnica. *Univerzitetna revija* 1, (2), 13.
- Hartman, B. (1995). Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota. *Enciklopedija Slovenije* 9. zvezek (str. 57-58). Ljubljana.
- Hartman, B. (1996). Rajh, Bernard. *Enciklopedija Slovenije* 10. zvezek (str. 69). Ljubljana.
- Hartman, B. (1996). Slovenski duhovni veljak : 120 letnica rojstva dr. Janka Šlebingerja. *Glasilo Zgodovinskega društva Gornja Radgona* 3, (1), 4-8.
- Hartman, B. (1996). Breda Filo. *Knjižnica* 40, (1), 135-136.
- Hartman, B. (1997). Slekovec, Matej. *Enciklopedija Slovenije* 11. zvezek (str. 132). Ljubljana.
- Hartman, B. (1997). Joža Glonar – bibliotekar. *Glasnik Slovenske matice* 21, (1-2), 21-28.
- Hartman, B. (1997). Disciplinski postopek zoper dr. Jožo Glonarja. *Glasnik slovenske matice* 21, (1-2), 45-49.
- Hartman, B. (1997). Predsednik samo za eno obdobje. *50 let društvene dejavnosti : zbornik ZBDS* (str. 65-67). Ljubljana.
- Hartman, B. (1997, 22. februar). Znanje in identiteta. *Večer* 53, str. 11.
- Hartman, B. (1998). Knjige pod zastavami. *Biti knjižničar : gradivo za zbornik slovenskih predračunalniških knjižničarjev* (str. 26-30). Radovljica.
- Hartman, B. (1998). Povezovanje mariborskih knjižničarjev : ob 50-letnici Zveze bibliotekarskih društev Slovenije in 30-letnici Društva bibliotekarjev Maribor. *Društvo bibliotekarjev Maribor : 30 let* (str. 3-16). Maribor.
- Hartman, B. (1998). Mariborska leta profesorja dr. Franca Sušnika. *Dr. Franc Sušnik (1898-1998) : zbornik ob stoletnici rojstva* (str. 69-90). Ravne na Koroškem.
- Hartman, B. (1998). Sušnik, Franc 1898-1980. *Enciklopedija Slovenije* 12. zvezek (str. 377). Ljubljana.
- Hartman, B. (1998). Idejna podoba Univerzitetne knjižnice Maribor. *Zbornik razprav : 10 let Oddelka za bibliotekarstvo 1987-1997* (str. 81-133). Ljubljana : Filozofska fakulteta.
- Hartman, B. (1998). *Rudolf Maister, general in pesnik*. Ljubljana : DZS.
- Hartman, B. (1999, 17. april). Jaro Dolar. *Delo* 41, str. 2.
- Hartman, B. (1999). Študijska knjižnica. *Enciklopedija Slovenije* 13. zvezek (str. 152). Ljubljana.
- Hartman, B. (1999). Čvrsta matična služba – osnova Mariborske knjižnice. *Na temeljih preteklosti snujemo prihodnost : 1949 – 1999 : zbornik ob 50-letnici Mariborske knjižnice*. (str. 28-33). Maribor.
- Hartman, B. (1999, 8. maj). Časnikar, dramaturg, knjižničar : po slovesu od Jara Dolarja. *Večer* 55, str. 42.
- Hartman, B. (2000). Univerzitetna knjižnica Maribor. *Enciklopedija Slovenije* 14. zvezek (str. 28-33). Maribor.
- Hartman, B. (2001). Znanstvena knjižnica. *Enciklopedija Slovenije* 15. zvezek (str. 209). Ljubljana.
- Hartman, B. (2001). *Kultura v Mariboru*. Maribor : Obzorja.
- Hartman, B. (2001). Dr. Janko Šlebinger : ob 125-letnici rojstva in 50-letnici smrti. *Revija o knjigi* 14, (sept.), str. 8-9.

- Hartman, B. (2001). Dr. Pavel Turner in Študijska knjižnica v Mariboru. *Studia Historica Slovenica*; 1, (1),109-116.
- Hartman, B. (2002). General Rudolf Maister, častnik in osebnost. *General Maister: zbornik referatov s simpozija* (str. 11-16). Maribor.
- Hartman, B. (2002, 13. avgust). Ignac Kamenik 1926-2002. *Večer* 58, str. 11.
- Hartman, B. (2003). Dr. Stanislav Kos. *100 let Univerzitetne knjižnice Maribor* (str. 237-253). Maribor : Univerzitetna knjižnica.
- Hartman, B. (2003, 12. marec). Ali je Univerzitetna knjižnica Maribor upravičena praznovati svojo stoletnico? *Večer* 59, str. 16.
- Hartman, B. (2003, 26. marec). Dušan Spindler. *Večer* 59, str. 11
- Hartman, B. (2004). O nekaterih nemških knjižnicah v Mariboru. *Časopis za zgodovino in narodopisje* 75=40, (2-3), 457-468.
- Hartman, B. (2004, 26. januar). Še kar o Mariborski knjižnici : velika duhovna vrednota, ki jo mora mariborska politika ceniti in ne spregledati. *Večer* 60, str. 24.
- Hartman, B. (2006, 6. junij). Rad imam Maribor. *Večer* 62, str. 19.
- Hartman, B. (2007). *Na poti pride vse naproti : iz Celja v življenje*. Maribor : Litera.
- Hartman, B. (2007, 7. april). Imam več od sveta, ker nisem iz enega kosa. *Večer* 63, str.48.
- Hartman, B. (2008, 9. december). Bog Merkur in mariborska univerzitetna knjižnica. *Večer* 64, str. 14.
- Hartman, B. (2009). *Maribor – dogajanja in osebnosti*. Maribor : Litera.
- Hartmanov zbornik. (2004). *Studia historica Slovenica* 4, (2-3).
- Klipšteter, O. (2003). Dr. Bruno Hartman : umnik, ki je ohranil življenjskost. *Mariborčan*, (september), 22-26.
- Klipšteter, T. (2011, 5. februar). Dr. Bruno Hartman : intervju. *Dnevnik (priloga Dnevnikov objektiv)* 61, str. 10-13
- Legat, D. (2007). Društvo bibliotekarjev Maribor. *60 let strokovnega združenja slovenskih knjižničarjev* (str. 49-52). Ljubljana : Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.
- Poročila o delu Študijske knjižnice v Mariboru v letih 1965 do 1969*. Maribor : Študijska knjižnica.
- Poročila o delu Visokošolske in študijske knjižnice v Mariboru v letih 1970 do 1974*. Maribor : Visokošolska in študijska knjižnica.
- Poročila o delu Univerzitetne knjižnice Maribor v letih 1975 do 1989*. Maribor : Univerzitetna knjižnica.
- Rajh, B. (1994). Bruno Hartman – sedemdesetletnik. *Časopis za zgodovino in narodopisje* (2), 177-179.
- Rajh, B. (1994, 5. oktobra). Dr. Bruno Hartman – sedemdesetletnik. *Večer* 50, str. 11.
- Rajh, B. (2003). Dr. Bruno Hartman – podoba v profilu. *100 let Univerzitetne knjižnice Maribor 1903-2003* (str. 277-293). Maribor : Univerzitetna knjižnica.
- Rajh, B. (2004). 80 let dr. Bruna Hartmana. *80 let dr. Bruna Hartmana* (str. 19-23). Maribor : Univerzitetna knjižnica.
- Sapač, I. (2004, 29. september). 80 let prof. dr. Bruna Hartmana. *Večer* 60, str. 11.

- Sapač, I. (2004). Beseda ob jubileju prof. dr. Bruna Hartmana. *80 let dr. Bruna Hartmana* (str. 9-11). Maribor : Univerzitetna knjižnica.
- Sapač, I. (2005). Prof. dr. Bruno Hartman – osemdesetletnik. *Knjižnica* 49, (1-2), 257-261.
- Stavbar, V. (2004). *80 let dr. Bruna Hartmana*. Maribor : Univerzitetna knjižnica.
- Urbanija, J. (1998). Slovenski bibliotekarji in njihov vpliv na družbeni položaj knjižničarjev. *Zbornik razprav : 10 let Oddelka za bibliotekarstvo 1987-1997* (str. 61-79). Ljubljana : Filozofska fakulteta.
- Urbanija, J. (2004). Dr. Bruno Hartman – bibliotekar. *80 let dr. Bruna Hartmana* (str. 13-17). Maribor : Univerzitetna knjižnica.
- Zbornik ob devetdesetletnici Univerzitetne knjižnice Maribor 1903-1993* (1993). Maribor : Univerzitetna knjižnica.
- Žnideršič, M. (1998). Razvoj študija bibliotekarstva v letih 1990-1997. *Zbornik razprav : 10 let Oddelka za bibliotekarstvo 1987-1997* (str. 37-59). Ljubljana : Filozofska fakulteta.

Doc. dr. Irena Sapač

Pionirska ul. 5, 2000 Maribor

e-pošta: sapac.irena@gmail.com